



TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KOULUTUSKESKUS SALPAUKSEN OPISKE- LUHYVINVOINNIN KEHITTÄMINEN

Anne Kallamäki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hyvinvointiteknologian koulutus



TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hyvinvointiteknologian koulutus

KALLAMÄKI, ANNE:

Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvoinnin kehittäminen

Opinnäytetyö 70 sivua, joista liitteitä 18 sivua
Toukokuu 2017

Pääministeri Sipilän hallituskauden tavoitteena on vähentää koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien ja opintonsa kesken jättäneiden nuorten määrää. Näistä syistä ammatillisten oppilaitosten täytyy panostaa jatkossa enemmän opiskeluhyvinvointiin. Ammatillisen koulutuksen reformi on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeista. Reformin myötä myös ammatillisen koulutuksen rahoitus tulee muuttumaan.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Koulutuskeskus Salpaukseen opiskeluhyvinvointia luomalla sitä tukevia toimintamalleja ja päivittämällä oppilaitoksen opiskeluhyvinvointisuunnitelma. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia ammatilliseen oppilaitokseen sopivia opiskeluhyvinvointimalleja on jo olemassa ja kartoittaa oppilaitoksessa tehdyn opiskeluhyvinvointikyselyn avulla, millaisia toimintamalleja tulee kehittää.

Opinnäytetyön tuotoksena valmistui Koulutuskeskus Salpaukselle opiskeluhyvinvointisuunnitelma ehdotus, joka sisältää toimintamalleja joiden avulla ryhmänohjaajat voivat parantaa ryhmiensä opiskeluhyvinvointia. Toisena opinnäytetyön tuotoksena syntyi konkreettinen kuvaus palautejärjestelmästä. Palautejärjestelmän avulla opiskelijat voivat ilmoittautua aktiivisiksi toimijoiksi, antaa palautetta tai ilmoittaa havaitsemastaan epäkohdasta esim. kiusaamisesta ja työturvallisuusriskistä. Palautteen voi jättää halutessaan myös nimettömästi.

Asiasanat: opiskeluhyvinvointi, opiskelijoiden hyvinvointi, oppilaitos hyvinvointi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree in Wellbeing Technology

KALLAMÄKI, ANNE:
Well-Being Plan for Salpaus Further Education

Master's thesis 70 pages, appendices 18 pages
May 2017

One of the targets of the Prime Minister Sipiläs government is to reduce school drop outs and encourage the youth to get to work. To achieve this, reforms are needed in second cycle institutions, especially in the vocational education. For these reasons, more investments for well-being of studying is needed. Reform of vocational education is one of the leading projects of Finnish government led by Prime Minister Sipilä. Reform will also change the financing of vocational education.

The aim of the Master's thesis was to develop the well-being for Salpaus Further Education by creating supportive models and updating the well-being plan. The study also determines the kind of well-being models that are suitable for vocational school and which models already exist. Additionally, the study also identifies approaches that need developing.

The outcome of this thesis was well-being plan proposal for Salpaus Further Education, which includes operating models to enable teachers to improve student well-being. The result also includes a concrete description of the feedback system.

Key words: student well-being, student welfare, wellbeing of students, student welfare

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄT	7
3	KOULUTUSKESKUS SALPAUS	8
	3.1 Opiskelijatilastoja	9
	3.1.1 Eronneista opiskelijoista 2013-2016.....	9
	3.1.2 Valmistuneista opiskelijoista	10
	3.2 Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma	11
	3.3 Muuttuva koulutusjärjestelmä, ammatillisen koulutuksen reformi	12
4	OPISKELUHYVINVOINNIN VIITEKEHYS	15
	4.1 Opiskeluhyvinvointi.....	15
	4.2 Hyvinvointimalleja	18
	4.2.1 Koulun hyvinvointimalli	18
	4.2.2 Hyvinvoivan oppimisympäristön malli.....	19
	4.2.3 Ryhmäilmiö -malli	21
	4.3 Muita opiskeluhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä	22
	4.3.1 Opiskelijoiden osallistuminen ja osallisuus	22
	4.3.2 Kiusaaminen.....	22
	4.4 Yhteenvedo opiskeluhyvinvoinnin viitekehyksestä	23
5	MENETELMÄT	24
	5.1 Opiskeluhyvinvointi kysely	24
	5.2 Teemahaastattelu	25
6	TULOKSET	26
	6.1 Opiskeluhyvinvointikyselyn tulokset	26
	6.2 Teemahaastattelun tulokset.....	36
7	OPISKELUHYVINVOINTISUUNNITELMA	38
8	PALAUTEJÄRJESTELMÄ.....	43
9	POHDINTA.....	47
	9.1 Opinnäytetyön luotettavuus	49
	9.2 Opinnäytetyön eettisyys.....	49
	9.3 Jatkokehittämiss ehdotukset	49
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	53
	Liite 1. Opiskeluhyvinvointikysely	53
	Liite 2. Opiskeluhyvinvointisuunnitelma ehdotus.....	59

1 JOHDANTO

Pääministeri Sipilän hallituskauden tavoitteena on vähentää koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien ja opintonsa kesken jättäneiden nuorten määrää. Ammatillisen koulutuksen reformi on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeista, reformin myötä ammatillisen koulutuksen rahoitus muuttuu. (Ratkaisujen Suomi, 17-18.)

Parantamalla Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvointia pystymme tehostamaan läpäisyä, eli saamme opiskelijat paremmin suorittamaan tutkinnon loppuun. Tässä onnistuessamme ennalta ehkäisemme syrjäytymistä. Osa opintonsa kesken jättävistä nuorista on vaarassa syrjäytyä. Valtiontalouden tarkastusviraston esityksen mukaan ”nuoren syrjäytyminen pysyvästi työmarkkinoilta aiheuttaa yhteiskunnalle noin 1 miljoonan euron kustannukset ennen kuin kyseinen henkilö täyttää 60 vuotta”. Pekka Myrskylän tutkimuksen mukaan vuonna 2010 syrjäytyneitä nuoria oli noin 51 000. (Nuorten syrjäytyminen.) Vuonna 2016 on arvioitu Suomessa olevan noin 70 000 syrjäytynyttä ihmistä, joista kaksi kolmasosaa on 15-29 vuotiaita nuoria. Vuosittain syrjäytyneistä aiheutuu yhteiskunnalle vähintään 2,1 miljardin euron kustannukset. (Härkönen 2016.)

Jatkossa ammatillisten oppilaitosten kannattaa panostaa opiskeluhyvinvointiin, koska ammatillisen koulutuksen rahoitus tulee muuttumaan reformin myötä. Uuden ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotuksen mukaan 50 % rahoituksesta tulee opiskelijoiden läsnäolosta, 35 % tutkinnon valmiiksi saamisesta, eli valmistumisesta ja 15 % työelämään tai jatko-opintoihin sijoittumisesta. (Ammatillisen koulutuksen reformi.) Nykyisessä rahoitusmallissa oppilaitokselle tulee raha opiskelijoista kaksi kertaa vuodessa olevien laskenta päivien mukaan.

Opinnäytetyöni aihe nousi omassa työssäni heränneestä huolesta, yhä useampi nuori voi huonosti opinnoissansa, siitä syystä opinnot eivät edisty suunnitellusti ja pahimmassa tapauksessa nuori putoaa opinnoistansa kokonaan pois ja on vaarassa syrjäytyä. Opiskelijoiden opiskeluhyvinvointi vaikuttaa opiskelijoiden valmistumiseen tavoite ajassa. Uuden tulosrahoitusperusteisen rahoituksen myötä koulutuksen järjestäjän tulisi saada kaikki aloittaneet opiskelijat valmistumaan ja työllistymään mahdollisimman pian. Jotta tähän päästään tulee oppilaitoksen koko henkilökunnan tukea opiskelijoiden opiskeluhyvinvointia.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvointia luomalla sitä tukevia toimintamalleja ja päivittämällä oppilaitoksen opiskeluhyvinvointisuunnitelma.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvointia luomalla sitä tukevia toimintamalleja ja päivittämällä oppilaitoksen opiskeluhyvinvointisuunnitelma. Tarkoituksena on selvittää, millaisia ammatilliseen oppilaitokseen sopivia opiskeluhyvinvointimalleja on jo olemassa ja kartoittaa oppilaitoksessa tehdyn opiskeluhyvinvointikyselyn avulla mihin asioihin tulee toimintamalleja kehittää.

Opinnäytetyön tehtävät:

- päivittää oppilaitoksen opiskeluhyvinvointisuunnitelma
- luoda toimintamalleja ryhmänohjaajille opiskeluhyvinvoinnin parantamiseen
- luoda konkreettinen kuvaus palautejärjestelmästä

3 KOULUTUSKESKUS SALPAUS

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Koulutuskeskus Salpaus, joka on monipuolinen, nuoria ja aikuisia opiskelijoita sekä työelämää Päijät-Hämeessä palveleva monialainen oppilaitos. Koulutuskeskus Salpaus on perustettu 1.1.2001, siellä voi suorittaa nuorten koulutuksessa perustutkintoja, sekä aikuisten näyttötutkintoina perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Lisäksi Koulutuskeskus Salpauksen tytäryhtiö Salpaus-palvelut Oy tarjoaa monipuolisia ei-tutkintotavoitteisia koulutuksia. Koulutustarjonnassa on nuorten perustutkintoja noin 40 ja aikuisten näyttötutkintoja noin 110. (Koulutuskeskus Salpaus esittely 2017.)

Koulutusta järjestetään kolmella paikkakunnalla Lahdessa, Asikkalassa ja Heinolassa. Lahdessa toimipisteitä on viisi. Opiskelijoita nuorten perustutkinnoissa on noin 5260, aikuiskoulutuksessa noin 13000, näiden lisäksi on vielä oppisopimusopiskelijoita. Kaiken kaikkiaan vuosittain Salpauksessa opiskelee noin 20 000 nuorta ja aikuista opiskelijaa. Henkilöstöä on noin 720, joista opettajia noin 450. (Koulutuskeskus Salpaus esittely 2017.)

Koulutuskeskus Salpauksen arvot ovat: Oppimisen rohkeus, tekemisen ilo ja reilu asenne. Toimintakulttuurin vahvistamisen osa-alueet ovat: Opiskelijoiden osallistuminen, koulutusalojen ja ammattiryhmien yhteistyön vahvistaminen sekä johtamisen ja lähiesimiestyön vahvistaminen. (Koulutuskeskus Salpaus esittely 2017.) Näiden asioiden tulisi välittyä henkilökunnan jokapäiväisen toiminnan kautta opiskelijoille.

Kuviossa 1 on kuvattu Koulutuskeskus Salpauksen toimintamallia. Koulutuskeskus Salpaus jakautuu kolmeen osaan: johtamis- ja kehittämisspalveluihin, opetus- ja koulutuspalveluihin sekä oppilaitospalveluihin. Toimitusjohtajana toimii Martti Tokola, rehtorina Päivi Saarelainen ja vararehtorina Seija Katajisto. Oppimis- ja koulutuspalvelut on jaettu kolmeen vastuualueeseen, joista kustakin vastaavat opetusalojohtajat, heidän alaisuudessaan on alojen opetusalapäälliköt, jotka ovat opettajien lähiesimiehiä.



Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä

Salpaus – Ole hyvä.

KUVIO 1. Koulutuskeskus Salpauksen toimintamalli 1.1.2017 (Koulutuskeskus Salpaus esittely 2017.)

3.1 Opiskelijatilastoja

3.1.1 Eronneista opiskelijoista 2013-2016

Koulutuskeskus Salpauksen eronneiden opiskelijoiden tilastojen mukaan voidaan todeta, että eronneiden opiskelijoiden määrä on huolestuttavasti nousussa. Taulukosta 1 nähdään muutokset vuosilta 2013-2016.

TAULUKKO 1. Eronneet opiskelijat vuosina 2013–2016 olivat

vuosi	yhteensä	yhteensä %	positiivinen ero	positiivinen ero %	negatiivinen ero	negatiivinen ero %
2013	602	11,9 %	226	4,5 %	379	7,4 %
2014	649	13,0 %	250	5,0 %	399	8,0 %
2015	621	13,4 %	270	5,8 %	351	7,6 %
2016	682	15,5 %	290	6,6 %	392	8,9 %

Positiivisilla eron syillä tarkoitetaan seuraavia siirtymisiä:

- suorittamaan toista tutkintoa Salpauksen sisällä
- oppisopimuskoulutukseen

- toiseen ammatilliseen oppilaitokseen
- muuhun oppilaitokseen, ammattikorkeakouluun, yliopistoon tai ulkomaille opiskelemaan
- työelämään, kun on suoritettuna ammatillinen tutkinto

Negatiivisilla eron syillä tarkoitetaan seuraavia:

- motivaation puute
- terveydellinen syy
- taloudellinen syy
- ero keskeytyksen jälkeen
- siirtyminen työelämään, kun ei ole suoritettuna ammatillista tutkintoa

3.1.2 Valmistuneista opiskelijoista

Valmistumista tilastoidaan läpäisyasteen mukaan, läpäisyasteessa katsotaan, kuinka moni tietynä vuonna opintonsa aloittanut opiskelija valmistuu. Tuorein läpäisyaste mitä työnsäni voin hyödyntää, on vuonna 2013 opintonsa aloittaneet. Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä ja sen suorittamiseen menee normaalisti suoraan peruskoulusta tulleella nuorella kolme vuotta. Yliajalla valmistuminen tarkoittavat valmistuneita, joilla valmistumiseen on mennyt yli kolme vuotta (opinto-oikeutta ilman erityisiä syitä on enintään neljä vuotta). Taulukossa 2 on läpäisyaste tilastoja vuosina 2011-2013 opintonsa aloittaneista.

TAULUKKO 2. Läpäisyaste opintonsa vuosina 2011-2013 aloittaneilla opiskelijoilla

opintojen aloitus vuosi	valmistuneet %	valmistuneet	valmistuneet yliajalla	ei valmistuneet
2011	65,6 %	1347	107	705
2012	64,7 %	1417	89	772
2013	66,0 %	1345	19	694

Vuonna 2011 opintonsa aloittaneista opiskelijoista valmistui 65,5 % eli 1347, 107 opiskelijalla meni yli 3 vuotta tutkinnon suorittamiseen. Vuonna 2012 opintonsa aloittaneista opiskelijoista valmistui 64,7 % eli 1417, 89 opiskelijalla meni yli 3 vuotta tutkinnon suorittamiseen. Vuonna 2013 opintonsa aloittaneista opiskelijoista valmistui 66 % eli 1345, 19 opiskelijalla meni yli 3 vuotta tutkinnon suorittamiseen (2013 opintonsa aloittaneiden

valmistuneiden ja yliajalla valmistuneiden määrä tulee todennäköisesti vielä kasvamaan, koska opintojen aloittamisesta on aikaa vielä alle neljä vuotta).

3.2 Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma

Nykyisessä Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelmassa asiat on jaettu seitsemään aihealueeseen kuvion 2 mukaisesti. Hyvinvointisuunnitelmassa on avattu kunkin aihealueen toimintaa ohjaavat periaatteet, kerrottu toimintatavat, nimetty vastuuhenkilöt sekä listattu tukimateriaali ja ohje linkkejä.



KUVIO 2. Hyvinvoinnin edistäminen oppilaitoksessa (Koulutuskeskus Salpaus, opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma, 2.)

Opintojen ohjauksen ja seurannan toimintaa ohjaavat periaatteet:

- Tiedotamme hakijoille koulutuksesta.
- Tutustumme opiskelijaan ja selvitlemme lähtötilanteen.
- Tuemme opiskelijan valmiuksien kehittymistä uraa ja tulevaisuutta koskevien valintojen ja ratkaisujen tekemiseen.
- Huolehdimme opiskelijan opintojen seurannasta.

Psyykkisestä ja sosiaalisesta oppimisympäristöstä huolehtimisen toimintaa ohjaavat periaatteet:

- Edistämme ja tuemme opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointia.
- Välitämme opiskelijasta ja edistämme varhaisen puuttumisen kulttuuria

- Ehkäisemme koulutuksesta eroamista.

Fyysisestä oppimisympäristöstä huolehtimisen toimintaa ohjaava periaate:

- Huolehdimme, että opiskelijalla on turvallinen, tarkoituksenmukainen ja viihtyisä oppimisympäristö.

Opiskelijoiden terveyden edistämisen toimintaa ohjaava periaate:

- Tuetaan ja vahvistetaan opiskelijan työ- ja toimintakyvyn ylläpitoa.

Opiskelijoiden osallisuuden toimintaa ohjaava periaate:

- Mahdollistamme, että jokainen kokee kuuluvansa osaksi oppilaitosta ja pystyy vaikuttamaan omiin opintoihinsa ja oppilaitoksen viihtyvyyteen

Kotiväen kanssa tehtävän yhteistyön toimintaa ohjaavat periaatteet:

- Perehdytämme kotiväen opintoihin ja oppilaitoksen toimintatapoihin
- Tiedotamme huoltajia opintojen etenemisestä.
- Kuulemme alaikäisen opiskelijan huoltajia opiskelijaan liittyvissä asioissa.

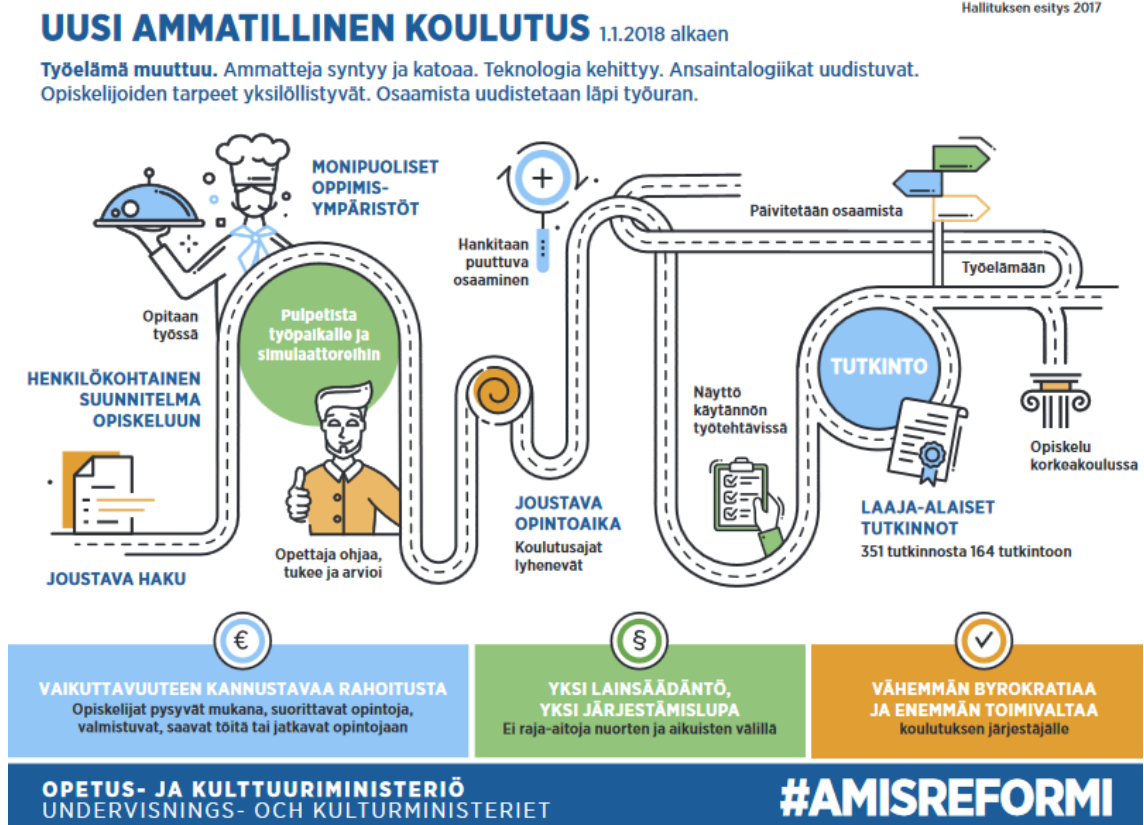
Moniammatillisen yhteistyön toimintaa ohjaava periaate:

- Moniammatillinen asiantuntijuus opiskelijan palveluiden järjestämisessä

(Koulutuskeskus Salpaus, opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma, 3-9.)

3.3 Muuttuva koulutusjärjestelmä, ammatillisen koulutuksen reformi

Pääministeri Juha Sipilän hallituskauden kärkihankkeena on toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi. Kärkihankkeen tavoitteena on vahvistaa ammatillisen koulutuksen merkitystä yhteiskunnallisesti, uudistaa koulutuksen rahoitus ja rakenteet, huolehtia alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistää koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta. (Ratkaisujen Suomi, 18.)



KUVIO 3. Uusi ammatillinen koulutus (Ammatillisen koulutuksen reformi.)

Ammatillisen koulutuksen reformissa uudistetaan ammatillisen koulutuksen rahoitus, ohjaus, sääteily sekä tutkintoja, järjestäjäjärkennettä ja koulutuksen toteuttamismuotoja. Ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus niin, että se pystyy aiempaa paremmin ja ketterämmin vastaamaan taloudessamme, työelämässämme ja yhteiskunnassamme tapahtuviin muutoksiin ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on taata ammattitaito, jolla voidaan siirtyä nopeasti työelämään sekä tarjota mahdollisuuksia osaamisen jatkuvaan kehittämiseen läpi työuran. Ammatillisen koulutuksen reformissa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Nykyiset lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuis-koulutuksesta kumottaisiin. Jatkossa ei olisi enää erikseen aikuisten ja nuorten ammatillista koulutusta. (Ammatillisen koulutuksen reformi.)

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUSJÄRJESTELMÄ

STRATEGIARAHOITUS
(enintään 4 %
kokonaisrahoituksesta)

**LASKENNALLINEN-
RAHOITUS**
(vähintään 96 %
kokonaisrahoituksesta)



OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVNINGSG- OCH KULTURMINISTERIET

#AMISREFORMI

KUVIO 4. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä (Ammatillisen koulutuksen reformi.)

Kuviosta 4 nähdään miten uudessa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painopiste siirtyisi opiskeluun käytetyn ajan laskemisesta painottamaan suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta. ”Rahoitusmalli ohjaa ja kannustaa parantamaan koulutuksen läpäisyä ja vaikuttavuutta, lyhentämään koulutusaikoja ja suuntaamaan koulutusta sellaisille koulutusaloille, joissa on työvoiman tarvetta.” (Ammatillisen koulutuksen reformi.) Uuden ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotuksen mukaan 50 % rahoituksesta tulee opiskelijoiden läsnäolosta, 35 % tutkinnon ja niiden osien valmiiksi saamisesta ja 15 % työelämään tai jatko-opintoihin sijoittumisesta ja opiskelija- ja työelämäpalautteen perusteella. (Ammatillisen koulutuksen reformi.)

4 OPISKELUHYVINVOINNIN VIITEKEHYS

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehysten tiedonhaun tein mukaillen järjestelmällistä kirjallisuushakua, jonka avulla pyrin löytämään mahdollisimman paljon opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvää aineistoa. Tiedonhaun tavoitteena on löytää mahdollisimman monia olemassa olevia toimivia opiskeluhuvinvointi malleja.

4.1 Opiskeluhuvinvointi

Laissa ammatillisesta koulutuksesta mainitaan, opiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Lisäksi oppilaitoksen tulee järjestyssääntöjen avulla edistää sisäistä järjestystä, opiskelujen esteetöntä sujumista sekä oppilaitoksen turvallisuutta ja viihtyisyyttä. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998, 28§.) Laissa määrätään yhteistyöstä alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden kotien ja huoltajien kanssa. Lain mukaan koulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoita kasvamaan hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998, 5§.) ”Tukemalla opiskelijoiden hyvinvointia ja ennaltaehkäisemällä pahoinvointia investoidaan tulevaisuuteen sekä tulevaisuuden työvoimaan.” (Kemppainen 2012, 12.)

Oppilaitosyhteisön hyvinvointia voidaan tarkastella psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä terveyttä edistävien toimintatapojen näkökulmista. Oppilaitoksen psyykkisen ympäristön muodostavat opiskelijat sekä oppilaitoksessa työskentelevät opettajat ja muu henkilöstö. Se rakentuu yhteisössä vallitsevasta tunneilmastosta ja jokaiselle ryhmälle ominaisesta ilmapiiristä. Siihen vaikuttavat esimerkiksi kokemukset psyykkisestä turvallisuudesta, saadusta arvostuksesta ja kuulluksi tulemisesta. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet, viihtyvyys sekä kokemukset yhdenvertaisuudesta sekä opiskelun ja työskentelyn mielekkyydestä ovat tärkeitä oppilaitoksen ilmapiiriin vaikuttavia asioita. (Hieta-nen-Peltola & Korpilahti 2015, 32.)

Oppilaitoksen sosiaalinen ympäristö koostuu vuorovaikutussuhteista, joita ovat opiskelijoiden keskinäiset, heidän ja henkilöstön väliset sekä oppilaitoksessa työskentelevän henkilöstön keskinäiset suhteet. Sosiaalinen ympäristö sisältää ryhmään tai yhteisöön liitty-

misen ja kuulumisen sekä osallisuuden näkökulmat. Siihen kuuluvat myös yhteistyö huoltajien, erilaisten yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien sekä lasten ja nuorten palveluja tuottavien tahojen kanssa. Oppilaitoksen toimintakulttuuri ja yhteisöllisyyttä edistävät toimintatavat rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (Hietanen-Peltola ym. 2015, 32.)

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa voidaan tehdä paljon nuorten opiskelukyvyn, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Jokainen voi omalla toiminnallaan edistää omaa ja muiden hyvinvointia ja terveyttä.

Perimmäisenä tavoitteena on varmistaa:

- onnistunut oppiminen
- yksilöiden ja yhteisön hyvinvointi
- keskeyttämisen vähentäminen
- läpäisyn ja työelämään siirtymisen tehostaminen
- nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen
- ammattitaitoisen työvoiman saaminen.

(Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisessa koulutuksessa 2014.)

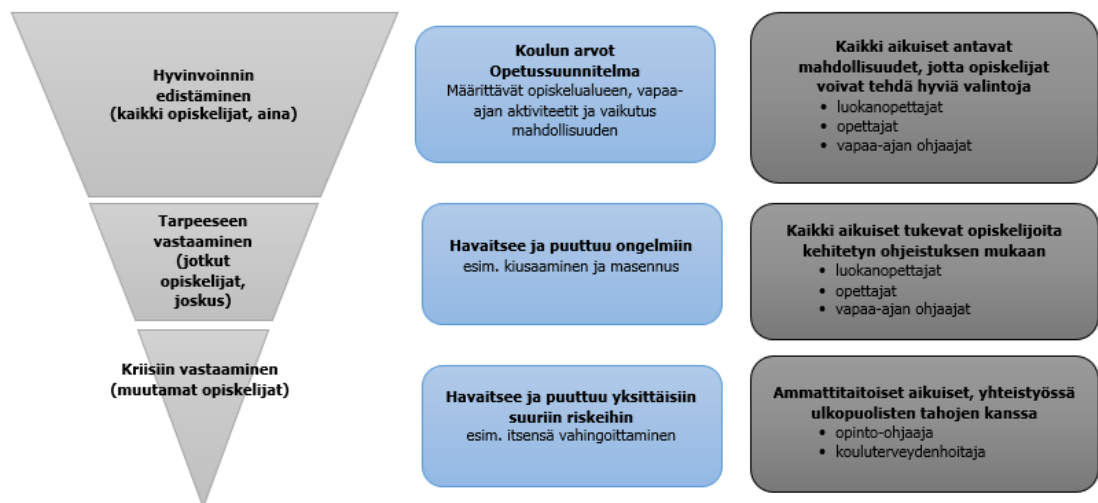
Gencöz ja Özlale ovat tutkineet sosiaalisen tuen suoria ja epäsuoria vaikutuksia psyykkiseen hyvinvointiin. Sosiaalinen tuki arvioitiin kahdessa eri kategoriassa, jotka olivat tarjottavat tukitoimet ja arvostava sosiaalinen tuki. Tulosten mukaan ryhmässä, jolle tarjottiin tukitoimia, löysivät tutkittavat selviytymiskeinoja ja hallitsivat stressiä paremmin, tämä johti parempaan psyykkiseen hyvinvointiin. Toisessa ryhmässä tutkimukseen osallistujilta pyydettiin apua ja neuvoja, tätä kautta he kokivat tulleen arvostetuiksi. Tulosten mukaan arvostuksen tunteella oli suora vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. (Gencöz & Özlale 2004, 449-450.)

Yhdysvalloissa on teetetty vuonna 2010 gallup alakoululaisille sekä toisen asteen opiskelijoille hyvinvoinnista, jonka tuloksia Lopez on käsitellyt artikkelissaan. Artikkelissa Lopez antaa kolme vinkkiä, miten parannetaan koulun hyvinvointia: Ensimmäiseksi asennetaan hyvinvoinnin parantaminen tavoitteeksi. Toiseksi tutkitaan koulun säännöt ja ympäristö ja katsotaan, että ne tukevat koulun hyvinvointia. Kolmanneksi tunnustetaan onnellisimmat opettajat, henkilökunta ja opiskelijat ja pyydetään heitä kehittämään hyvin-

vointia. Artikkelin mukaan opettajien ja muun henkilökunnan hyvinvointi vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin. Myös vanhempien hyvinvointi vaikuttaa nuorten hyvinvointiin. (Lopez 2012, 72-73.)

Uuden-Seelannin lukioiden opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen on kuvattu kuvion 5 avulla. Hyvinvointi on otettu huomioon jo opetussuunnitelmissa ja koulun arvoissa. Kuviosta nähdään, että hyvinvoinnin edistäminen on kaikille opiskelijoille koko henkilökunnan toimesta tehtävä asia, lisäksi kriisitilanteissa opiskelijoiden hyvinvoinnin tukena ovat koulun ammattitaitoiset aikuiset, yhteistyössä ulkopuolisten ammattilaisten kanssa. (Wellbeing for Young People's Success at Secondary School 2015, 8-9.)

Malli on kehitetty Uuden-Seelannin nuorten mielenterveyshankkeen osana vuosina 2012-2014.



KUVIO 5. Uuden-Seelannin lukioiden hyvinvoinnin edistämisen malli. Mukailten (Well-being for Young People's Success at Secondary School 2015, 8.)

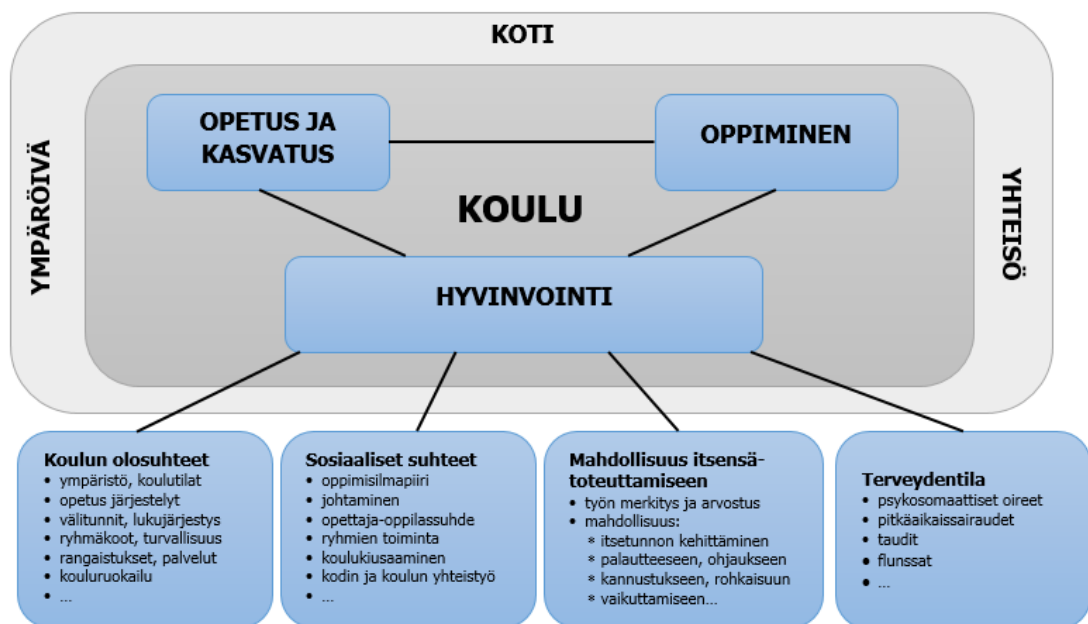
Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritetään, että opiskelijan hyvinvointi on koko henkilöstön vastuulla. Koulutuskeskus Salpauksessa tavoitteena on tukea opiskelijan persoonallisuuden kasvua ja tasapainoista kehitystä ammattilaiseksi, sekä opiskelijan kykyä toimia muuttuvassa työelämässä. Opiskelijan aito kohtaaminen, kuuleminen ja yksilöllinen kunnioittaminen lisäävät turvallisuutta ja luottamuksen tunnetta. Henkilöstön moniammatillinen yhteistyö tukee laadukasta kasvatusta ja

koulutusta. Opiskeluhuollon tärkeä tehtävä on edistää välittämisen kulttuuria oppilaitoksessa. Jokainen opiskelija vaikuttaa omalla toiminnallaan Salpauksen hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen. (Koulutuskeskus Salpaus, opetussuunnitelman yhteinen osa, 27.)

4.2 Hyvinvointimalleja

4.2.1 Koulun hyvinvointimalli

Koulun hyvinvointimallin pohjana on käytetty Konun väitöskirjan mukaista hyvinvointimallia. Väitöskirjassa mallia on käsitelty oppilaan näkökulmasta. Mallissa kouluhyvinvoinnin käsite on jaettu neljään osa-alueeseen: 1) koulun olosuhteet, 2) sosiaaliset suhteet, 3) itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja 4) terveydentila. (Konu, 2002, 43.) Koulun hyvinvointimalli on kuvattu kuviossa 6.



KUVIO 6. Hyvinvointi koulussa (Konu 2002, 44)

Koulun olosuhteet käsittävät koulun fyysisen ympäristön ja koulurakennuksen. Näiden lisäksi koulun olosuhteet osa-alueeseen sisältyvät vähemmän konkreettiset turvallinen työskentely-ympäristö, viihtyvyys, melu, ilmanvaihto ja lämpötila. Koulun olosuhteisiin kuuluu myöskin opiskeluympäristöön liittyvät asiat, kuten lukujärjestykset, ryhmäkoot,

työskentelyn jaksotus ja rangaistukset. Koulun olosuhteita voidaan tarkastella myös palveluina, kuten kouluruokailun, terveydenhuollon ja oppilaanohjauksen näkökulmasta. (Konu, 2002, 44.)

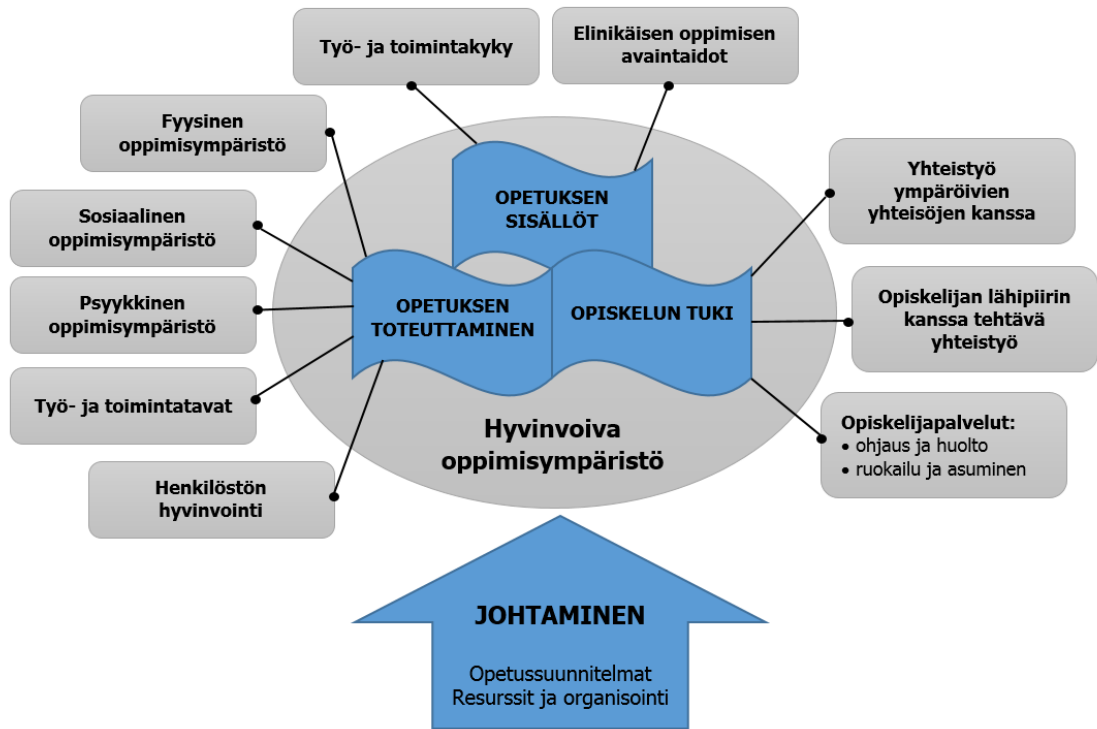
Sosiaaliset suhteet käsittelevät sosiaalista opiskeluympäristöä, opettaja-oppilassuhdetta, suhteita koulutovereihin ja ryhmädynamiikkaa, kiusaamista, kodin ja koulun välistä yhteistyötä, päätöksentekoa sekä koulun ilmapiiriä. (Konu, 2002, 44-45.)

Mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen sisältää koulun tarjoamat itsensä toteuttamisen mahdollisuudet. Kunkin oppilaan tulisi pystyä osallistumaan itseään ja koulunkäyntiään koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi tärkeää on oppilaan mahdollisuus parantaa tietojaan taitojaan omissa kiinnostuksen kohteissaan omalla etenemisnopeudellaan. Opiskelun merkityksellisyyttä tukee oppilaan saama arvostus vanhemmilta, opettajilta ja koulutovereilta. (Konu 2002, 45-46.)

Terveydentila käsittää sekä psyykkiset että fyysiset oireet, vilustumiset, taudit, psykosomaattiset oireet sekä krooniset ja lyhytaikaiset taudit ja sairaudet. Terveys nähdään tärkeänä voimavarana, joka tukee muita hyvinvoinnin osa-alueita. (Konu 2002, 46.)

4.2.2 Hyvinvoivan oppimisympäristön malli

Hyvinvoivan oppimisympäristön malli on kehitetty Saku ry:n, THL:n ja OKKA-säätiön yhteistyönä Ammatillisen koulutuksen hyvinvointiverkosto – hankkeessa vuosina 2009–2011, mallin tueksi on kehitetty myös mallia tukeva tarkistuslista. Tarkoituksena on, että oppilaitokset muokkaavat mallia omiin käytäntöihinsä sopiviksi. Malli ja tarkistuslista ovat hyvä lähtötason kartoituksen työkalu koulutuksen järjestäjille.



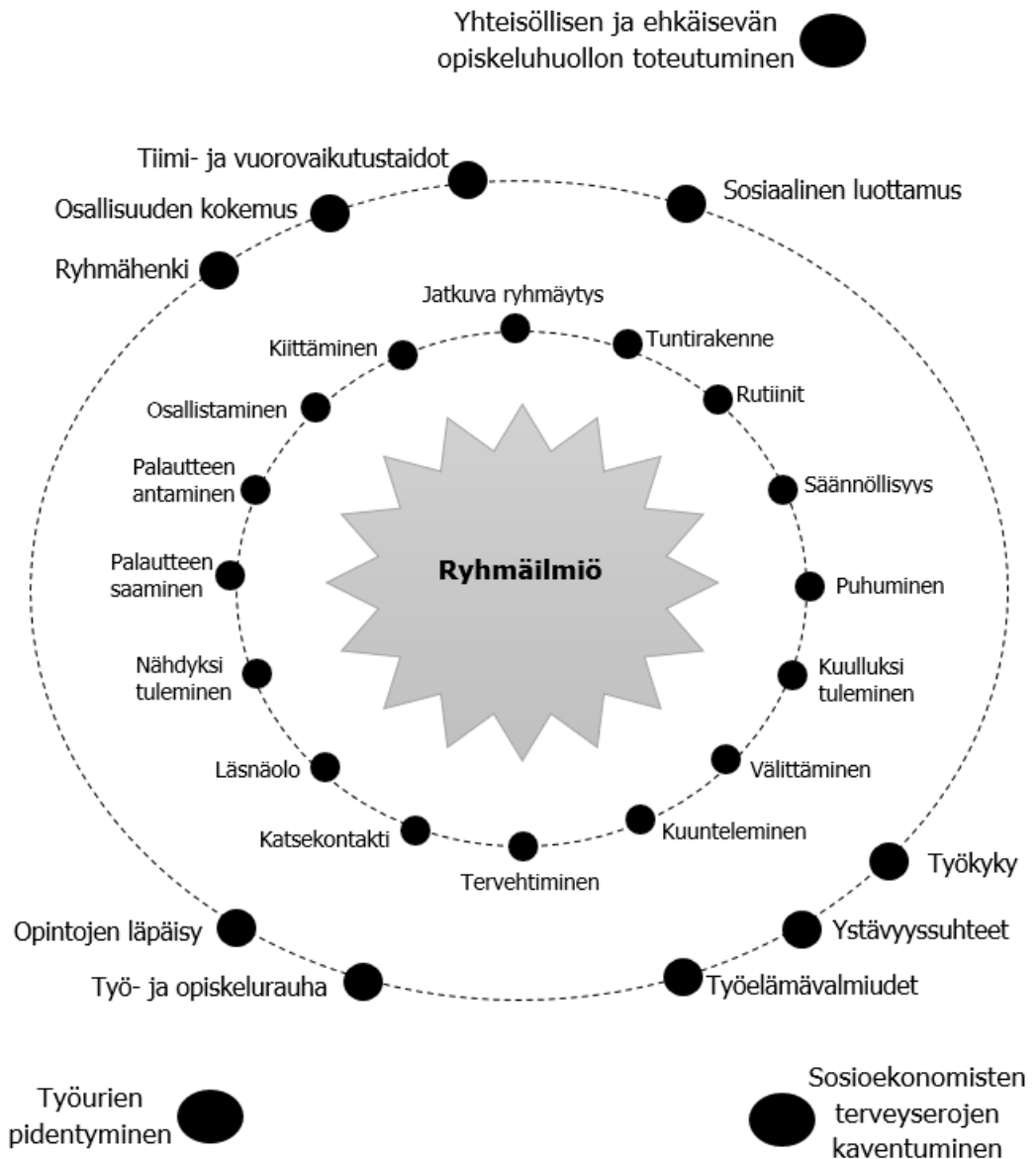
KUVIO 7. Hyvinvoivan oppimisympäristön malli (Virtanen & Ågren 2016, 4.)

Hyvinvoivan oppimisympäristön mallissa on määritelty terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keskeiset toimenpiteet johtamisen sekä opetuksen järjestämisen, sisältöjen ja tukipalveluiden toteuttamisessa. Hyvinvoinnin edistämisen tulee näkyä kaikissa koulutuksen järjestäjän toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa. Henkilökunnan hyvinvoinnista on tärkeää huolehtia, sillä henkilöstön hyvinvoinnilla on suora vaikutus opiskeluhyvinvointiin. (Virtanen & Ågren 2016, 3-5.)

Mallin keskiö hyvinvoiva oppimisympäristö jakautuu kolmeen eri hyvinvoinnintasoon: opetuksen sisällöt, opetuksen tuki ja opetuksen toteuttaminen. Opetuksen sisältöön kuuluvat: henkilöstön hyvinvointi, työ- ja toimintatavat, psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö ja fyysinen ympäristö. Opetuksen tukeen kuuluvat: opiskelijan palvelut, koulun ja opiskelijan lähipiirin kanssa tehtävä yhteistyö ja yhteistyö ympäröivien yhteisöjen kanssa. Opetuksen sisältöön kuuluvat: työ ja toimintakyky ja elinikäisen oppimisen avaintaidot. (Virtanen & Ågren 2016, 3-5.)

4.2.3 Ryhmäilmiö -malli

Ryhmäilmiö -malli on kehitetty AMIS-Arjen Ammatillaiset – hankkeen tuotoksena vuosina 2011-2015. Tämän hankkeen aikana on onnistuttu löytämään koko oppilaitoksen hyvinvointiin vaikuttava tekijä, toimiva ryhmä.



KUVIO 8. Ryhmäilmiö (Heinonen, Lindén & Poikkonen 2015, 55)

Tämä mallin ideana on ryhmäilmiö ja ryhmänohjaajien osaamisen vahvistaminen. Yhdessä tekeminen on tärkeä osa hyvinvoinnin edistämistä ja siten kuuluu jokaiselle. Tässä

mallissa kaikki oppilaitoksen toimijat voivat omalta osaltaan vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin. Ryhmäilmiö -mallin tueksi on kehitetty julkaisu ryhmäilmiö, ryhmänohjaajan käsikirja. Käsikirjassa on käytännössä testattu työkalusarja nuorten ryhmien ohjaamiseen ja se tarjoaa välineitä jatkuvaan ryhmäyttämiseen sekä hyvän ryhmähengen ylläpitämiseen. (Heinonen, Lindén & Poikkonen 2015, 50- 54.)

4.3 Muita opiskeluhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä

4.3.1 Opiskelijoiden osallistuminen ja osallisuus

AMIS-Arjen Ammatillaiset – hankkeessa on teetetty syksyllä 2013 kartoitus ammattiin opiskelevien näkemyksistä vaikuttamiseen ja osallisuuteen. Kartoitusta varten järjestettiin ammattiin opiskeleville ryhmähaastatteluita, joissa keskusteltiin osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksista. Osallisuuden kokemus syntyy arjessa ja osallistumiseen kannustavalla ilmapiirillä oppilaitoksissa on suuri merkitys nuorten kuulluksi tulemiselle. Haastatteluiden tuloksissa opiskelijat olivat kokeneet oppilaitoksessa palautteen antamisen turhauttavaksi, koska sillä ei ollut ollut aina merkitystä. Opiskelijat olivat toivoneet, että heille annetuista lupauksista pidettäisiin kiinni. Lisäksi erilaisten haastavien sosiaalisten tilanteiden jälkipuintia pidettiin tärkeänä. Opiskelijat olivat esittäneet parannusehdotuksia oppilaitosten oleskelu- ja liikuntatiloihin, kouluruokaan ja työmateriaaleihin sekä asuntoloiden olosuhteisiin. Lisäksi työssäoppimisjaksoille oli toivottu riittävää ja pitkäkestoista tukea sekä sopivasti vastuuta. (Heinonen, Lindén & Poikkonen 2015, 20-21.)

4.3.2 Kiusaaminen

Mannerheimin lastensuojelu liiton julkaisussa oppilaiden osallisuus ja kiusaamisen ehkäisy, määritetään koulukiusaaminen seuraavalla lailla:

Koulukiusaaminen on erittäin monimuotoinen ilmiö, mutta yleisesti kouluissa kiusaamisesta käytetään usein tutkimuskirjallisuudesta tuttua määritelmää, jonka mukaan kiusaamista on se, kun yhdelle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti paha mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua. Kiusaamiseksi määritellään puolustuskyvyttömän oppilaan toistuva ja tahallinen vahingoittaminen. Kiusaaminen erotetaan näin satunnaisista riidoista ja eri-

mielisyyksistä. Satunnaiset erimielisyydetkin voivat loukata ja niistä voi pahoittaa mielensä, mutta nämä tilanteet ovat yleensä hetkellisiä ja niiden kohteet vaihtelevat. Ne ovat eri asia kuin yhden oppilaan systemaattinen kiusaaminen. Kiusaaminen on kuitenkin ilmiö, jota on vaikea määritellä ja mitata ulkopuolelta, koska siinä on toiminnan lisäksi kyse yksilön tai ryhmän suhtautumisesta: kuinka kiusattu itse tulkitsee tilanteen ja kuinka muut yhteisön jäsenet suhtautuvat kiusattuun. Tästä syystä kiusaamista on usein vaikea havaita ulkopuolelta. (Oppilaiden osallisuus ja kiusaamisen ehkäisy 2017, 5.)

Kiusaamisen eri muotoja voivat olla: sanallinen kiusaaminen, fyysinen kiusaaminen, sosiaalisessa mediassa kiusaaminen ja poissulkeminen esim. ryhmästä. Tutkimusten mukaan koulukiusaamista esiintyy myös ammatillisessa koulutuksessa ja sen ennaltaehkäisemiseen tulee panostaa.

4.4 Yhteenveto opiskeluhuvinvoinnin viitekehystä

Nuorten kohtaaminen oppilaitoksissa on muuttunut haastavammaksi. Nykyisin ammatilliseen oppilaitokseen tulevat opiskelijat tarvitsevat paljon tukea ja monesti myös ohjaamista kädestä pitäen. Oppimiseen ja elämänhallintaan liittyvät vaikeudet ovat lisääntyneet. Parhaiten teoreettisen viitekehysten löydöksistä koen hyödynnettäväksi Ryhmäilmiö -mallin. Siinä on otettu huomioon opiskelijan kohtaaminen kokonaisuudessaan. Se sisältää käytännöllisiä ja yksinkertaisia työkaluja nuorten kanssa työskentelyyn erilaisissa tilanteissa opettajille ja muulle henkilökunnalle.

Nuoret pyrkivät oma-aloitteisesti muodostamaan ryhmiä lähes kaikkialla, joten suuri osa opiskelijoiden ajasta ja energiasta kuluu oman sosiaalisen paikan hakemiseen ja vahvistamiseen erilaisissa ryhmissä. Tästä johtuen ryhmä on tärkein yksikkö myös opetuksessa ja muussa työskentelyssä opiskelijoiden kanssa. Ryhmässä toimiminen on taito, jota opiskelijoiden täytyy opetella ja harjoitella. Se onnistuu parhaiten ryhmissä, turvallisessa ympäristössä ja luotettavan aikuisen johdolla. Parhaimmillaan kun ryhmä saadaan toimimaan yhdessä, sen jäsenet auttavat ja innostavat myös toisiaan toimimaan ja oppimaan. Opetus ja ohjeistaminen sujuvat helpommin, kun ryhmässä on turvallinen ja vastaanotettava ilmapiiri. Myös työskentely tehostuu ja työrauha paranee. Näillä asioilla saadaan parannettu opiskeluhuvinvointia. (Ryhmäilmiö, ryhmänohjaajan käsikirja 2015.)

5 MENETELMÄT

5.1 Opiskeluhyvinvointi kysely

Opiskeluhyvinvointikysely toteutettiin INKA -arviointijärjestelmän avulla nuorten ammatillisen peruskoulutuksen toisen vuoden opiskelijoille, kysely oli avoinna 14.11. – 19.12.2016 välisen ajan, kysely on liitteenä 1. Hyvinvointikysely lähetettiin opiskelijoille oppilaitoksen sähköpostiosoitteeseen ja opiskelijat kävivät itsenäisesti vastaamassa kyselyyn. Vastaaminen oli mahdollista myös mobiilisti.

INKA -arviointijärjestelmä on kehitetty yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa itsearvioinnin työvälineeksi. INKA-arviointijärjestelmän kyselyt toimivat tietokantapohjaisesti www -ympäristössä asiakas-palvelin arkkitehtuurissa, eli vastaaja tarvitsee kyselyyn vastaamiseen ainoastaan nettiselaimen (toimii myös mobiilisti). Varsinaisen tietojen käsittely sekä tulosten prosessointi ja muotoilu tapahtuu palveluntarjoajan tietokantapalvelimella. INKA-arviointijärjestelmän piiriin kuuluvat oppilaitokset käyttävät samoja palautelomakkeita, mikä mahdollistaa benchmarking-tiedon muodostumisen. Näin oppilaitos voi tarkastella omia tuloksiaan suhteessa kaikkien järjestelmän piirissä olevien oppilaitosten tuloksiin. Yksittäisten oppilaitosten tiedot eivät järjestelmässä paljastu, vaan kukin oppilaitos pääsee tutkimaan vain omia tuloksiaan, mutta oppilaitos voi verrata tuloksiaan koko käyttäjäkunnan keskiarvotuloksiin. Mahdollista on tehdä joko koulutusaloista vertailua tai verrata oman oppilaitoksen tuloksia kaikkien koulutusalojen yhteiseen keskiarvoon. (INKA-koulutuksen arviointijärjestelmä.)

Koulutuskeskus Salpauksessa on tällä hetkellä käytössä seuraavat INKA-arviointijärjestelmän ammatillisen koulutuksen palautelomakkeet:

- Opintojen aloitusvaiheen palaute
- Opintojaksopalautteet
- Opiskeluhyvinvointi
- Valmistuvien ryhmien palaute

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on suosituin haastattelutapa kerätä laadullista aineistoa. Teemahaastattelussa on etukäteen määritetty haastattelun teema-alueet. Tässä menetelmässä ei kuitenkaan ole määritetty kysymysten tarkkoja muotoja eikä järjestystä. Haastattelijalla on tukilista käsiteltävistä asioista, jonka avulla haastattelija varmistaa, että kaikki etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi. (Valli & Aaltola 2015, 27-29.)

Useimmiten teemahaastatteluaineistoa analysoidaan teemoittelemalla ja tyyppittelemällä. Aineiston voi järjestää esimerkiksi litteroinnin jälkeen teemoittain niin, että jokaisen teeman alla on haastateltavien vastaukset siihen teemaan. Tämän jälkeen aineistosta on helppo poimia kuhunkin teemaan liittyvät oleellisimmat vastaukset. (Valli & Aaltola 2015, 43.)

6 TULOKSET

6.1 Opiskeluhyvinvointikyselyn tulokset

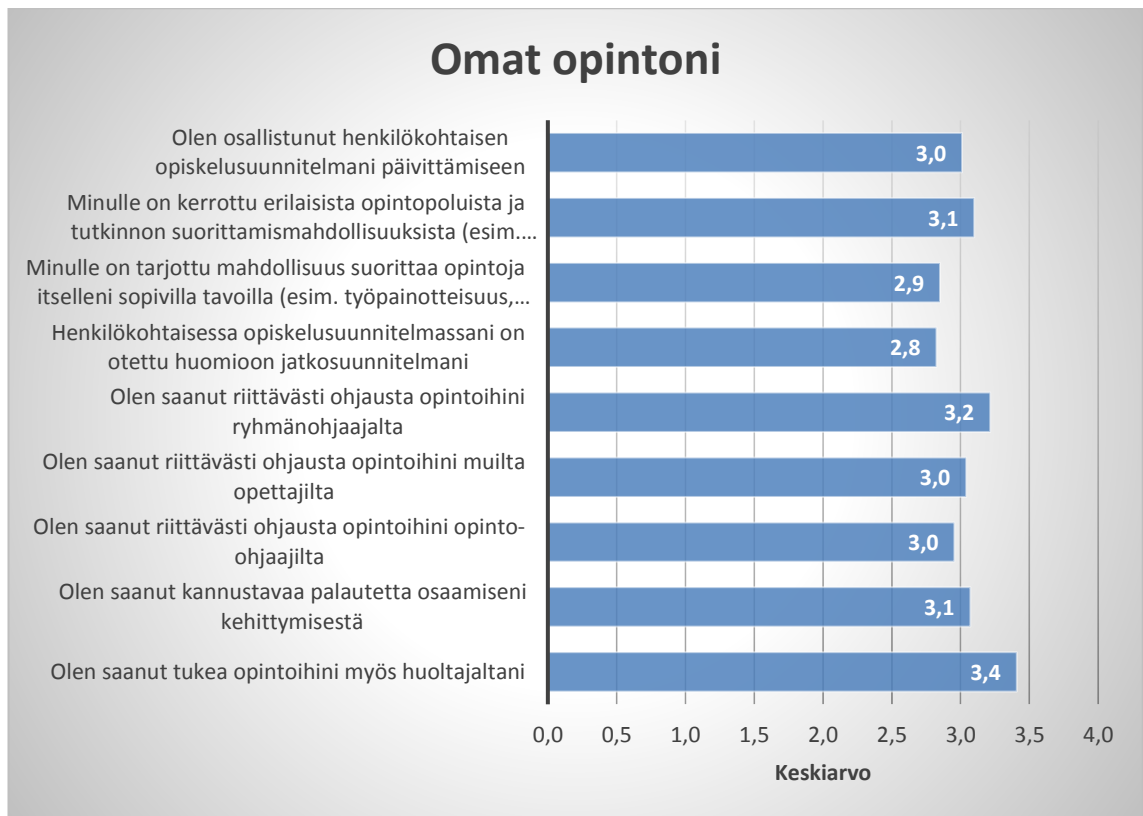
Opiskeluhyvinvointikyselyyn vastasi määräaikana 202 opiskelijaa ja näin ollen vastausprosentti oli vain 15,9 %. Kyselyn tulokset on raportoitu Salpaustasoisesti, kampuksittain ja ryhmittäin. Työssäni hyödynnän Salpaus taseisia vastauksia. Kyselyn tulokset analysoin kuvailevilla tunnusluvuilla.

Vastaajan perustiedot

Opiskeluhyvinvointi kyselyyn vastanneista 202 opiskelijasta naisia oli 116 (57 %) ja miehiä 86 (43 %). Vastaajista 16-17 vuotiaita oli 122 (60 %), 18-20 vuotiaita oli 32 (16 %) ja yli 20 vuotiaita oli 48 (24 %).

Omat opintoni

Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat vastausten keskiarvojen perusteella omat opintonsa kohtalaisen hyväksi (kuvio 9), kun 1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = osittain samaa mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä. Melkein kaikkien kohtien keskiarvo oli 3 tai enemmän.



KUVIO 9. Omat opintoni vastausten keskiarvot

Tarkemmin omat opintoni kohdan vastauksia tutkiessa (taulukko 3), huolta herättäviä ilmiöitä olivat seuraavat:

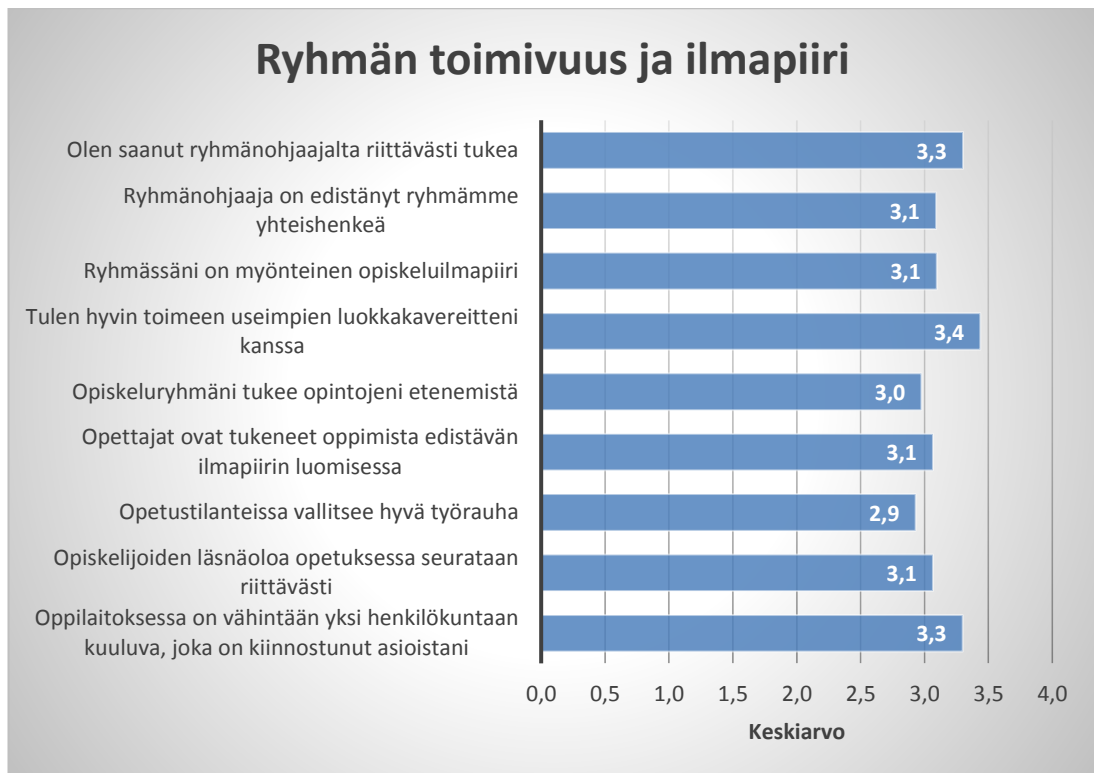
- Noin 27% kokee, ettei ole osallistunut henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa päivittämiseen.
- Noin 34% kokee, ettei heille ole tarjottu mahdollisuutta suorittaa opintoja itsensä sopivalla tavalla.
- Noin 34% kokee, ettei heidän henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa ole otettu huomioon heidän jatkosuunnitelmia.
- Noin 31% kokee, ettei ole saanut riittävästi ohjausta opintoihinsa opinto-ohjaajalta.
- Noin 26% kokee, ettei ole saanut kannustavaa palautetta osaamisensa kehittymisestä.

TAULUKKO 3. Omat opintoni kohdan vastaukset

Omat opintoni	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Olen osallistunut henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmani päivittämiseen	76	70	32	21	3
Minulle on kerrottu erilaisista opintopoluista ja tutkinnon suorittamismahdollisuuksista (esim. kaksoistutkinto, osa opinnoista oppisopimuksella, laajennettu työssäoppiminen)	74	84	30	12	2
Minulle on tarjottu mahdollisuus suorittaa opintoja itselleni sopivilla tavoilla (esim. työpainotteisuus, verkko-opinnot)	63	70	43	25	1
Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassani on otettu huomioon jatko-suunnitelmani	56	75	43	24	4
Olen saanut riittävästi ohjausta opintoihini ryhmänohjaajalta	85	80	28	7	2
Olen saanut riittävästi ohjausta opintoihini muilta opettajilta	61	95	35	9	2
Olen saanut riittävästi ohjausta opintoihini opinto-ohjaajilta	66	72	51	12	1
Olen saanut kannustavaa palautetta osaamiseni kehittämisestä	79	70	37	14	2
Olen saanut tukea opintoihini myös huoltajaltani	118	49	15	12	8

Ryhmän toimivuus ja ilmapiiri

Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat ryhmän toimivuuden ja ilmapiirin keskiarvo vastausten perusteella kohtalaisen hyväksi (kuvio 10), kun 1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = osittain samaa mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä. Melkein kaikkien kohtien keskiarvo oli vähintään 3 tai yli.



KUVIO 10. Ryhmän toimivuus ja ilmapiiri vastausten keskiarvot

Tarkemmin ryhmän toimivuus ja ilmapiiri kohdan vastauksia tutkiessa (taulukko 4), huolta herättäviä ilmiöitä olivat seuraavat:

- Noin 28% vastanneista kokee, ettei opiskeluryhmä ei tue opintojensa etenemistä.
- Noin 30% mielestä opetustilanteissa ei vallitse hyvä työrauha.
- Noin 25% vastanneista kokee, ettei opiskelijoiden läsnäoloa opetustilanteissa seurata riittävästi.

TAULUKKO 4. Ryhmän toimivuus ja ilmapiiri kohdan vastaukset

Ryhmän toimivuus ja ilmapiiri	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Olen saanut ryhmänohjaajalta riittävästi tukea	90	79	24	6	3
Ryhmänohjaaja on edistänyt ryhmämme yhteishenkeä	71	85	33	10	3
Ryhmässäni on myönteinen opiskeluilmapiiri	69	86	34	8	5
Tulen hyvin toimeen useimpien luokkakavereitteni kanssa	110	69	17	3	3
Opiskeluryhmäni tukee opintojeni etenemistä	62	80	43	12	5
Opettajat ovat tukeneet oppimista edistävän ilmapiirin luomisessa	60	99	33	7	3
Opetustilanteissa vallitsee hyvä työrauha	54	86	48	10	4
Opiskelijoiden läsnäoloa opetuksessa seurataan riittävästi	77	72	36	14	3
Oppilaitoksessa on vähintään yksi henkilökuntaan kuuluva, joka on kiinnostunut asioistani	91	79	22	5	5

Opinto-ohjaajan palvelut

Tarkastellessa opinto-ohjaajan palveluita koskevia vastauksia (taulukko 5) ilmenee, että suurin osa vastanneista 85% tietää millaisissa asioissa opinto-ohjaajan puoleen voi kääntyä. Kun taas huolestuttavaa on, että 23,5% kokee, ettei opinto-ohjaaja ole mukana oppilaitoksen arjessa.

TAULUKKO 5. Opinto-ohjaajan palvelut kohdan vastaukset

Opinto-ohjaajan palvelut	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Tiedän, millaisissa asioissa voin kääntyä opinto-ohjaajan puoleen	109	62	25	5	1
Yhteydensaanti opinto-ohjaajaan on helppoa	89	74	31	7	1
Koen, että opinto-ohjaaja on mukana oppilaitoksen arjessa	81	72	33	14	2

Kuraattoripalvelut

Tarkastellessa kuraattoripalveluita koskevia vastauksia (taulukko 6) ilmenee, että suurin osa vastanneista noin 78% tietää millaisissa asioissa kuraattorin puoleen voi kääntyä. Kun taas huolestuttavaa on, että noin 38% kokee, ettei kuraattori ole mukana oppilaitoksen arjessa.

TAULUKKO 6. Kuraattoripalvelut kohdan vastaukset

Kuraattoripalvelut	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Tiedän, millaisissa asioissa voin kääntyä kuraattorin puoleen	77	78	34	9	4
Yhteydensaanti kuraattoriin on helppoa	59	98	33	8	4
Koen, että kuraattori on mukana oppilaitoksen arjessa	50	76	47	23	6

Oppilaitoksen psykologipalvelut

Tarkastellessa psykologipalveluita koskevia vastauksia (taulukko 7) ilmenee, että puolet vastanneista ei tiedä oppilaitoksen tarjoamista psykologin palveluista ja yli puolet ei tiedä miten oppilaitoksen psykologiin saa yhteyden. Molemmat vastaukset ovat todella huolestuttavia.

TAULUKKO 7. Oppilaitoksen psykologipalvelut kohdan vastaukset

Oppilaitoksen psykologipalvelut	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei vast.
Olen tietoinen oppilaitoksen tarjoamista psykologin palveluista	97	100	5
Tiedän, miten saan yhteyden oppilaitoksen psykologiin	87	110	5

Opiskeluterveydenhuollon palvelut

Tarkastellessa opiskeluterveydenhuollon palveluita koskevia vastauksia (taulukko 8) ilmenee, että suurin osa vastanneista yli 88% tietää missä opiskeluterveydenhuollon toimipiste sijaitsee ja on saanut tarvittaessa lääkäripalveluita, myös palveluiden saatavuus koetaan riittäväksi.

TAULUKKO 8. Opiskeluterveydenhuollon palvelut kohdan vastaukset.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei vast.
Tiedän, missä opiskeluterveydenhuollon toimipiste sijaitsee	177	24	1
Olen saanut tarvittaessa lääkäripalveluita	177	22	3
Koen, että opiskeluterveydenhuollon palveluiden saatavuus on riittävä	170	30	2

Opintotoimistopalvelut

Suurin osa vastanneista yli 90% kokee opintotoimiston opintosihtheerien palvelun asiantuntevaksi ja ammattitaitoiseksi, sekä yli 83% mielestä opintosihtheereiden palvelu on ystävällistä.

TAULUKKO 9. Opintotoimistopalvelut kohdan vastaukset.

Opintotoimistopalvelut	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Opintosihtheerien palvelu on asiantuntevaa ja ammattitaitoista	97	85	12	4	4
Opintosihtheerien palvelu on ystävällistä	108	77	9	4	4

Ravintolapalvelut

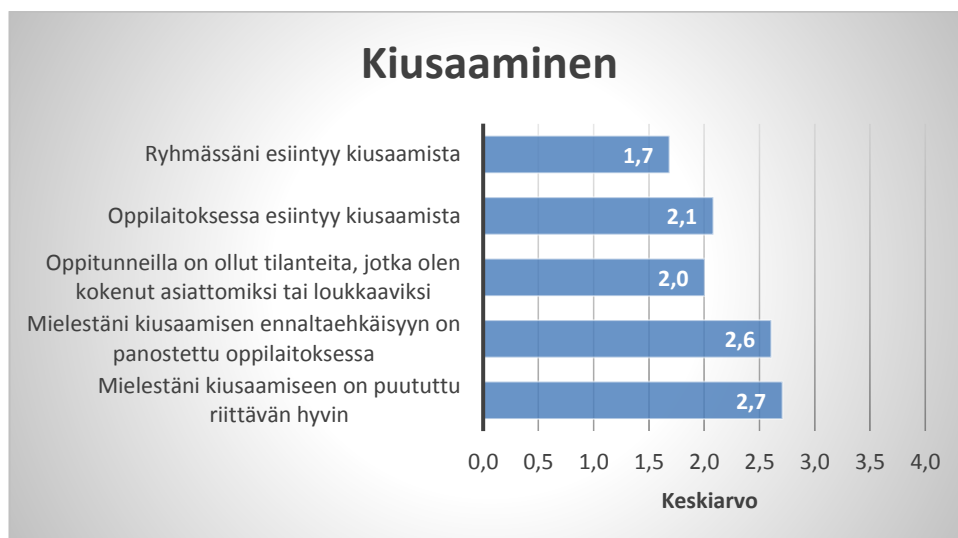
Tarkastellessa ravintolapalveluita koskevia vastauksia (taulukko 10) ilmenee, että suurin osa vastanneista noin 86% syö päivittäin lounaan opiskelijaravintolassa. Kun taas huolestuttavaa on, että noin 30% kokee, ettei lounas ole monipuolista ja maistuvaa.

TAULUKKO 10. Ravintolapalvelut kohdan vastaukset.

Ravintolapalvelut	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Syön lounasruoan päivittäin opiskelijaravintolassa	112	59	14	15	2
Lounasruoka on monipuolista ja maistuvaa	51	86	47	14	4

Kiusaaminen

Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat vastausten keskiarvojen perusteella, että oppilaitoksessa ja ryhmissä tapahtuu kiusaamista. Oppilaitos voisi panostaa enemmän kiusaamiseen ehkäisyyn, lisäksi oppitunneilla on ollut tilanteita, jotka on koettu asiattomiksi tai loukkaaviksi (kuvio 11), kun 1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = osittain samaa mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä.



KUVIO 11. Kiusaamista kartoittavien vastausten keskiarvot.

Tarkemmin kiusaamista kartoittavia vastauksia tutkiessa (taulukko 11), huolestuttavia kohtia olivat seuraavat:

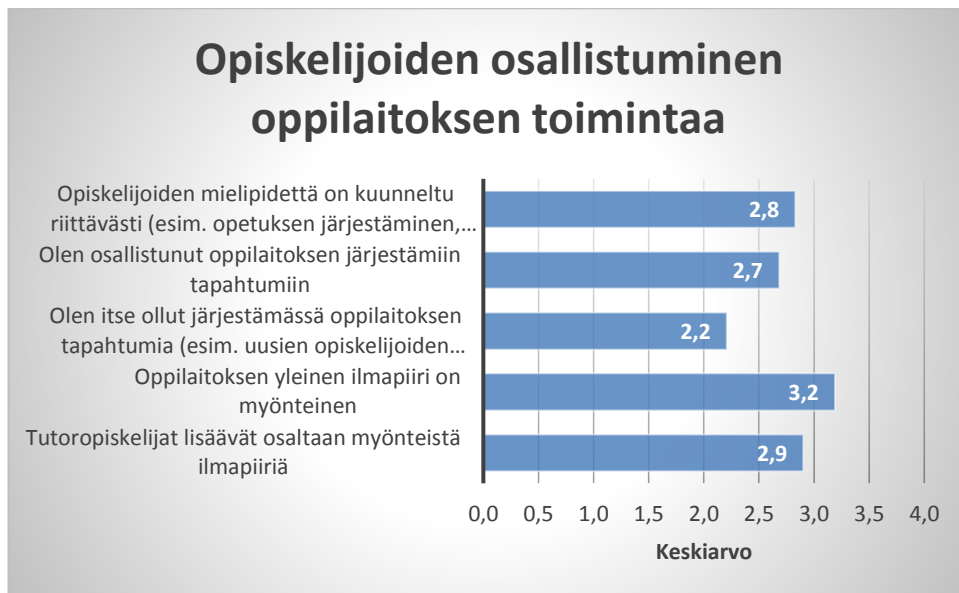
- Noin 33% vastanneista oli sitä mieltä, että oppilaitoksessa esiintyy kiusaamista.
- Noin 33% mielestä oppitunneilla on ollut tilanteita, jotka he ovat kokeneet asiattomiksi tai loukkaaviksi.
- Noin 42% mielestä oppilaitoksessa ei ole panostettu tarpeeksi kiusaamisen ennaltaehkäisyyn.
- Noin 39% vastanneista oli sitä mieltä, että kiusaamiseen ei ole puututtu riittävän hyvin.

TAULUKKO 11. Kiusaamista kartoittavat vastaukset.

Kiusaaminen	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Ryhmässäni esiintyy kiusaamista	15	25	43	118	1
Oppilaitoksessa esiintyy kiusaamista	17	48	65	66	6
Oppitunneilla on ollut tilanteita, jotka olen kokenut asiattomiksi tai loukkaaviksi	17	50	49	83	3
Mielestäni kiusaamisen ennaltaehkäisyyn on panostettu oppilaitoksessa	32	82	58	26	4
Mielestäni kiusaamiseen on puututtu riittävän hyvin	38	82	55	20	7

Opiskelijoiden osallistuminen oppilaitoksen toimintaan

Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat opiskelijoiden osallistumisen oppilaitoksen toimintaa vastausten keskiarvojen perusteella hyväksi (kuvio 12), kun 1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = osittain samaa mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä. Melkein kaikkien kohtien keskiarvo oli 3.



KUVIO 12. Opiskelijoiden osallistuminen oppilaitoksen toimintaa keskiarvot

Tarkemmin opiskelijoiden osallistuminen oppilaitoksen toimintaan kohdan vastauksia tutkiessa (taulukko 12), havaitsin seuraavaa:

- Noin 29% vastanneista oli sitä mieltä, ettei heidän mielipidettä ole kuunneltu riittävästi.
- Noin 41% vastanneista ei ole osallistunut oppilaitoksen järjestämiin tapahtumiin.
- Suurin osa vastanneista 88% on sitä mieltä, että oppilaitoksen yleinen ilmapiiri on myönteinen. Lisäksi noin 73% vastanneista koki tutoropiskelijoiden lisäävän myönteistä ilmapiiriä.

TAULUKKO 12. Opiskelijoiden osallistuminen oppilaitoksen toimintaan

Opiskelijoiden osallistuminen oppilaitoksen toimintaan	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.
Opiskelijoiden mielipidettä on kuunneltu riittävästi (esim. opetuksen järjestäminen, opetusmenetelmät)	45	97	39	20	1
Olen osallistunut oppilaitoksen järjestämiin tapahtumiin	48	69	53	29	3
Olen itse ollut järjestämässä oppilaitoksen tapahtumia (esim. uusien opiskelijoiden ryhmäyttäminen, kampuskohtaiset tai koulutusalan tapahtumat)	48	33	33	87	1
Oppilaitoksen yleinen ilmapiiri on myönteinen	65	111	21	3	2
Tutoropiskelijat lisäävät osaltaan myönteistä ilmapiiriä	47	97	40	13	5

Tiedottaminen

Suurin osa tiedottaminen kohdan vastanneista kokee saavansa riittävästi tietoa opintoihinsa liittyvistä ajankohtaisista asioista (taulukko 13).

TAULUKKO 13. Tiedottaminen

Tiedottaminen	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei vast.	KA
Saan riittävästi tietoa opintoihini liittyvistä ajankohtaisista asioista	69	89	28	14	2	3,1

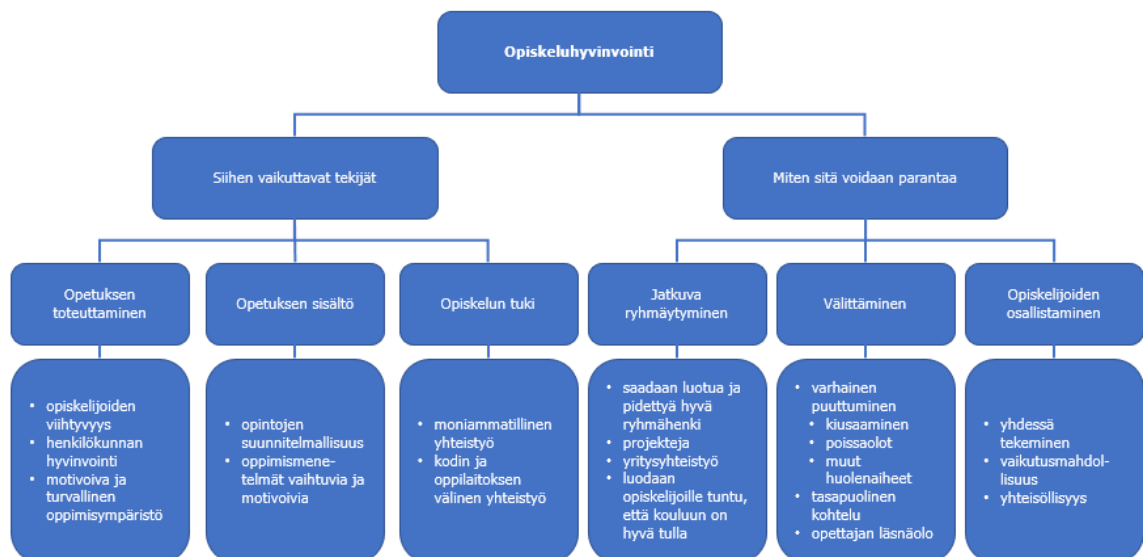
6.2 Teemahaastattelun tulokset

Teemahaastattelut toteutin eri alojen kolmelle opinto-ohjaajalle, kahdelle kuraattorille, yhdelle ammatilliselle erityisopettajalle, kahdelle ammatilliselle opettajalla ja kolmelle tutor opiskelijalle. Opiskelijoista yksi oli ensimmäisen vuoden ja kaksi toisen vuoden opiskelijoita. Laitoin pyynnön useammalle, mutta edellä mainitut suostuivat teemahaastatteluun ja saimme aikataulut sopimaan. Teemahaastatteluun osallistujille toimitettiin etukäteen haastattelun runko, teemahaastattelutilanteessa haastateltavilla oli mahdollisuus pyytää selventäviä avauksia haastattelussa käytettävistä käsitteistä. Osa teemahaastatteluista pidettiin ryhmäteemahaastatteluina. Haastattelutilanteita oli neljä.

Teemahaastattelujen avulla pyrin kartoittamaan mitä henkilökunnan jäsenet ja opiskelijat ajattelevat opiskeluhyvinvoinnista: mitkä asiat siihen vaikuttavat ja miten sitä voidaan parantaa. Teemahaastattelukysymyksissä hyödynnettiin hyvinvoivan oppimisympäristön mallia sovelletuin osin, malli on esitelty tarkemmin kappaleessa 4.2.2 Hyvinvoivan oppimisympäristön malli. Mallista hyödynsin opiskeluhyvinvointiin liittyvien tekijöiden otsikoita: opetuksen toteuttaminen, opetuksen sisältö ja opiskelun tuki, näiden alle jaottelin haastatteluissa nousseita asioita.

Haastattelujen tulokset purin teemoittain kuvioon 13. Haastatteluissa nousseita mielenkiintoisia ilmiöitä olivat: Opiskelijoiden mielestä tärkein asia opiskeluhyvinvointiin liittyen on oman opiskeluryhmän toimivuus ja hyvä ryhmähenki, se kannustaa ja motivoi käymään koulussa ja sekä tekemään tehtäviä ja töitä, myös oppiminen sujuu paremmin

kun ryhmässä on hyvä olla. Tärkeäksi koetaan myös ryhmänohjaajan kannustus, ohjaus ja palaute, sekä tarvittaessa patistus tekemään hommia. Erilliset ryhmäytymispäivät ja tehtävät koettiin irrallisiksi opintojen edetessä. Alkuvaiheen tutustumiseen ne ovat toimivia, mutta opintojen edetessä voisi panostaa opintoihin ja omaan alaan liittyviin ryhmäytymistehtäviin (esim. tapahtumat, messureissut, yritysvierailut, projektityöt). Tutoropiskelijat kaipaavat kampuksittain ja jopa koko Salpauksen yhteisiä tutortapaamisia. Opiskelijoita kiinnostaa mitä toisilla aloilla tapahtuu, joten yhteiset tapahtumapäivät tulisi luoda sellaisiksi, että opiskelijat pääsevät tutustumaan toisten alojen arkeen. Opiskelijat haluavat päästä vaikuttamaan ja osallistumaan enemmän opintojen toteuttamiseen ja suunnitelmiin, heidät voisi tulevaisuudessa ottaa paremmin mukaan esim. opetussuunnitelma työhön.

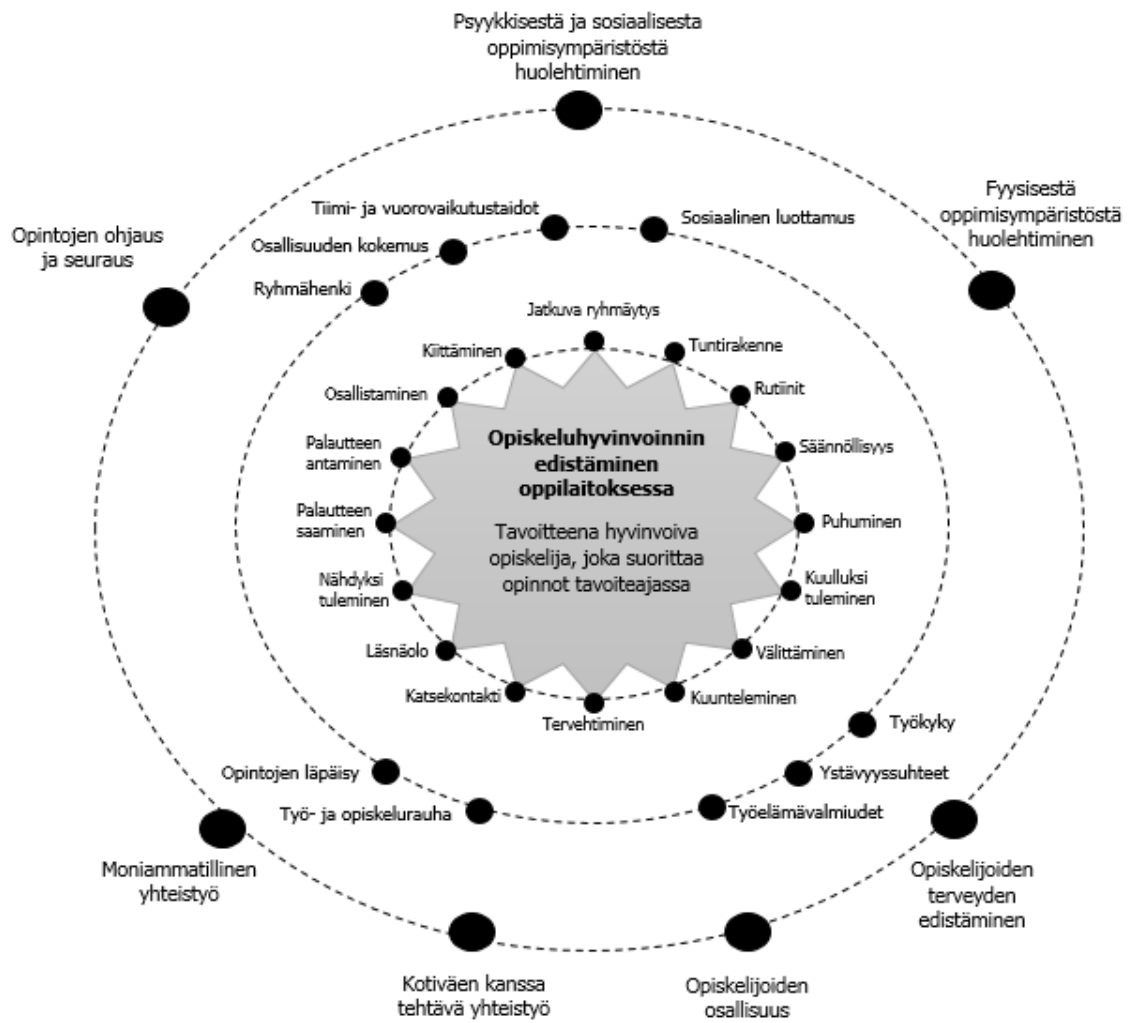


KUVIO 13. Teemahaastattelun tulosten purku teemoittain

7 OPISKELUHYVINVOINTISUUNNITELMA

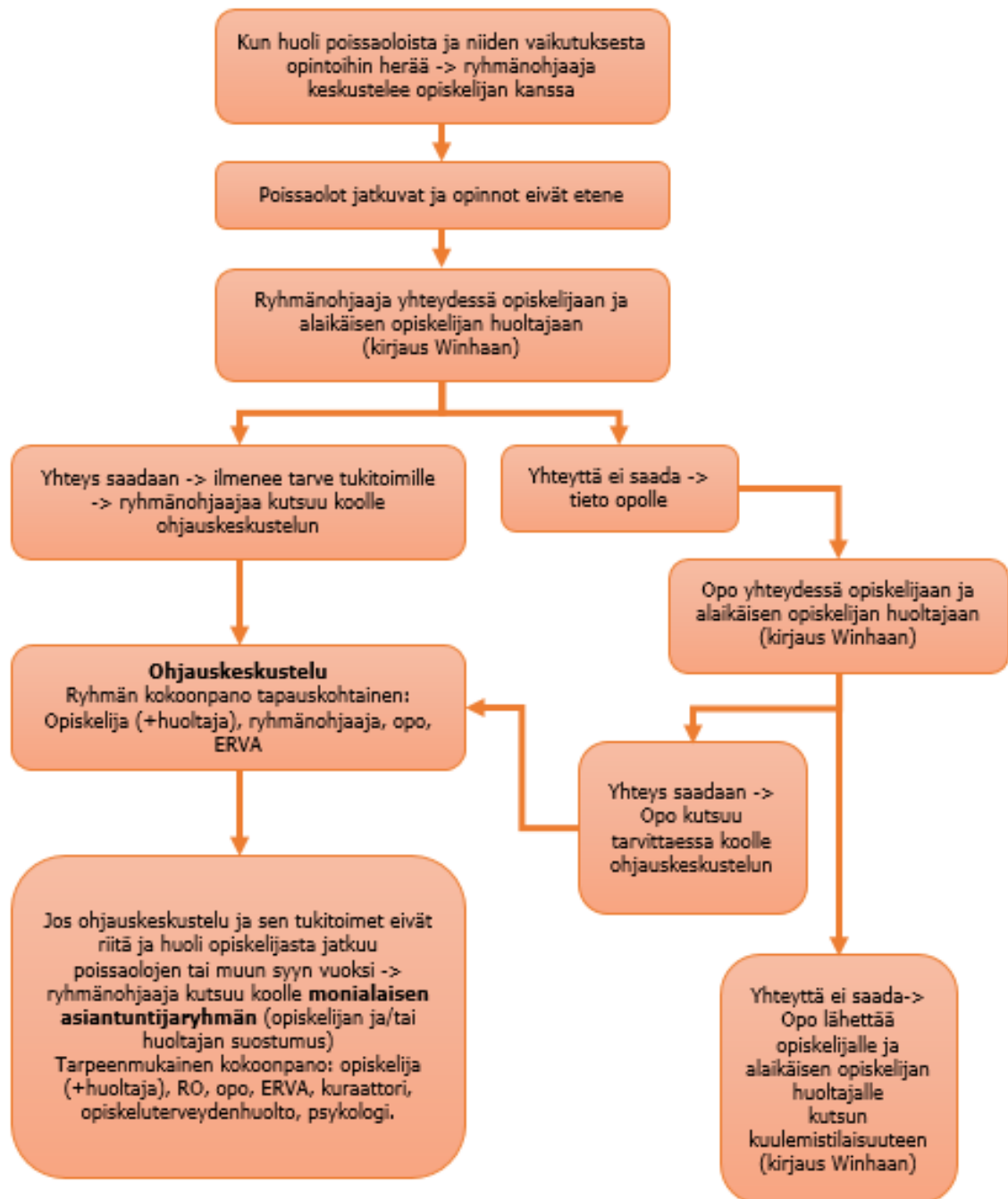
Opinnäytetyön tuotoksena päivitin Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvointisuunnitelman, yhdistin siihen luomani toimintamallit ja lisäsin ohjeita. Opiskeluhyvinvointisuunnitelman pohjana pidin ryhmäilmiö -mallia ja oppilaitoksen vanhaa opiskelijoiden hyvinvointimallia, näiden yhdistelmänä syntyi opiskeluhyvinvoinnin edistäminen oppilaitoksessa malli (kuvio 14). Kuviosta ilmenee, mitkä arjen toimet, käytänteet ja tarjolla olevat palvelut oppilaitoksessa tukevat opiskeluhyvinvointia sekä opiskelijan kiinnostumista omiin opintoihinsa. Malli kuvaa myös eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja näiden linkittymistä toisiinsa. Toisin sanoen koko henkilökunnan toiminta edesauttaa ja parhaimmillaan vahvistaa opiskelijan osallisuutta ja hyvinvointia oppilaitoksessa. Kuviosta nähdään, että toimilla, jotka toistuvat päivittäin opiskelijan arjessa, on suurta merkitystä. Näin ollen henkilöillä, jotka toimivat lähimpänä opiskelijan opintojen arkea, heidän toimillaan on suurin vaikutus opiskelijoiden ja ryhmien opiskeluhyvinvointiin.

Opiskeluhyvinvointisuunnitelmaa varten luomiani toimintamalleja olivat poissaoloihin puuttumisen malli (kuvio 15), huolen puheeksi oton toimintamalli (kuvio 16) sekä kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen (kuvio 17). Koulutuskeskus Salpauksen johtoryhmän tulee hyväksyä opiskeluhyvinvointisuunnitelma ennen kuin se voidaan oppilaitoksessa ottaa käyttöön. Ehdotus Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvointisuunnitelmaksi on liitteenä 2.



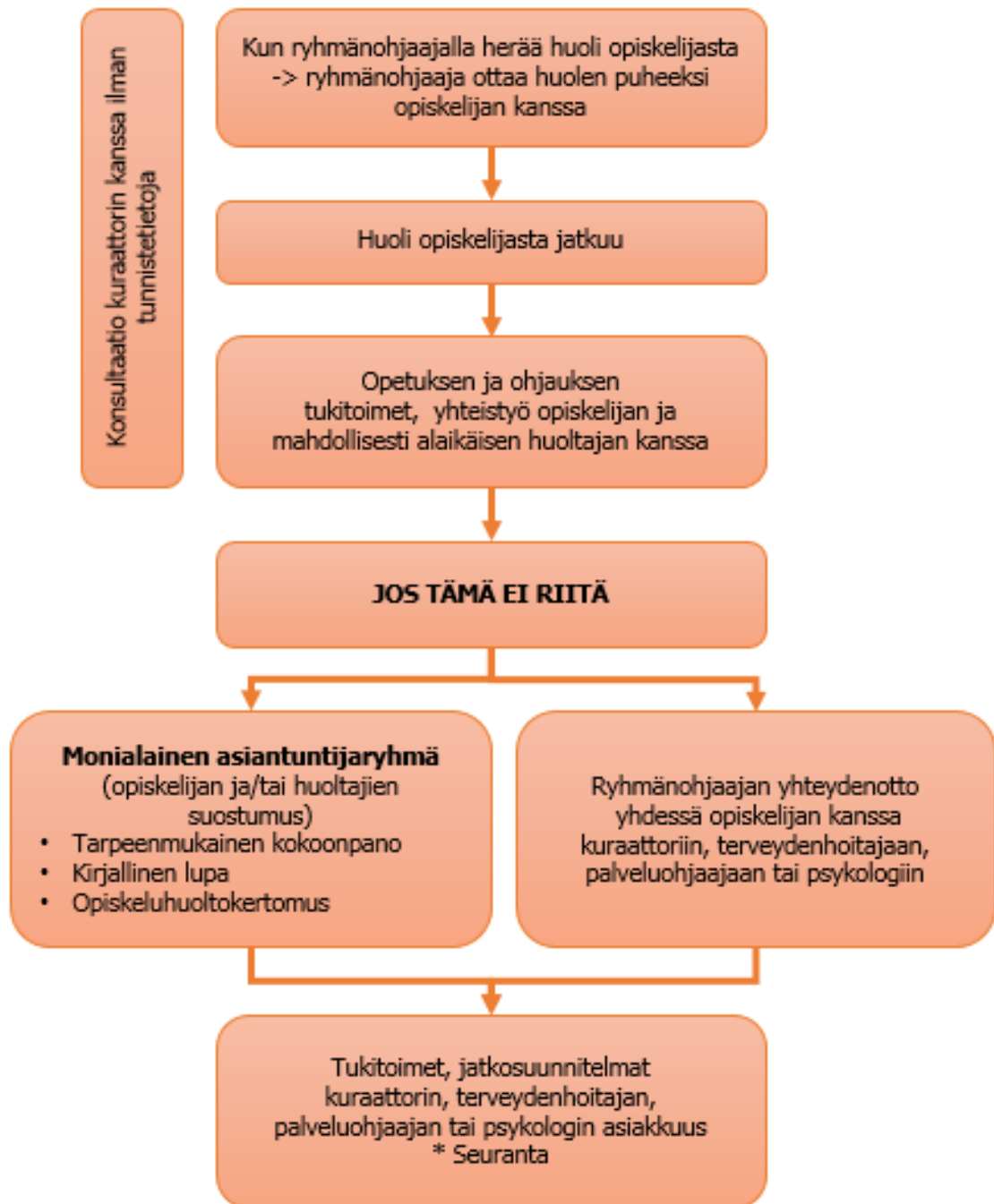
KUVIO 14. Opiskeluhyvinvoinnin edistäminen oppilaitoksessa

Poissaoloihin puuttuminen

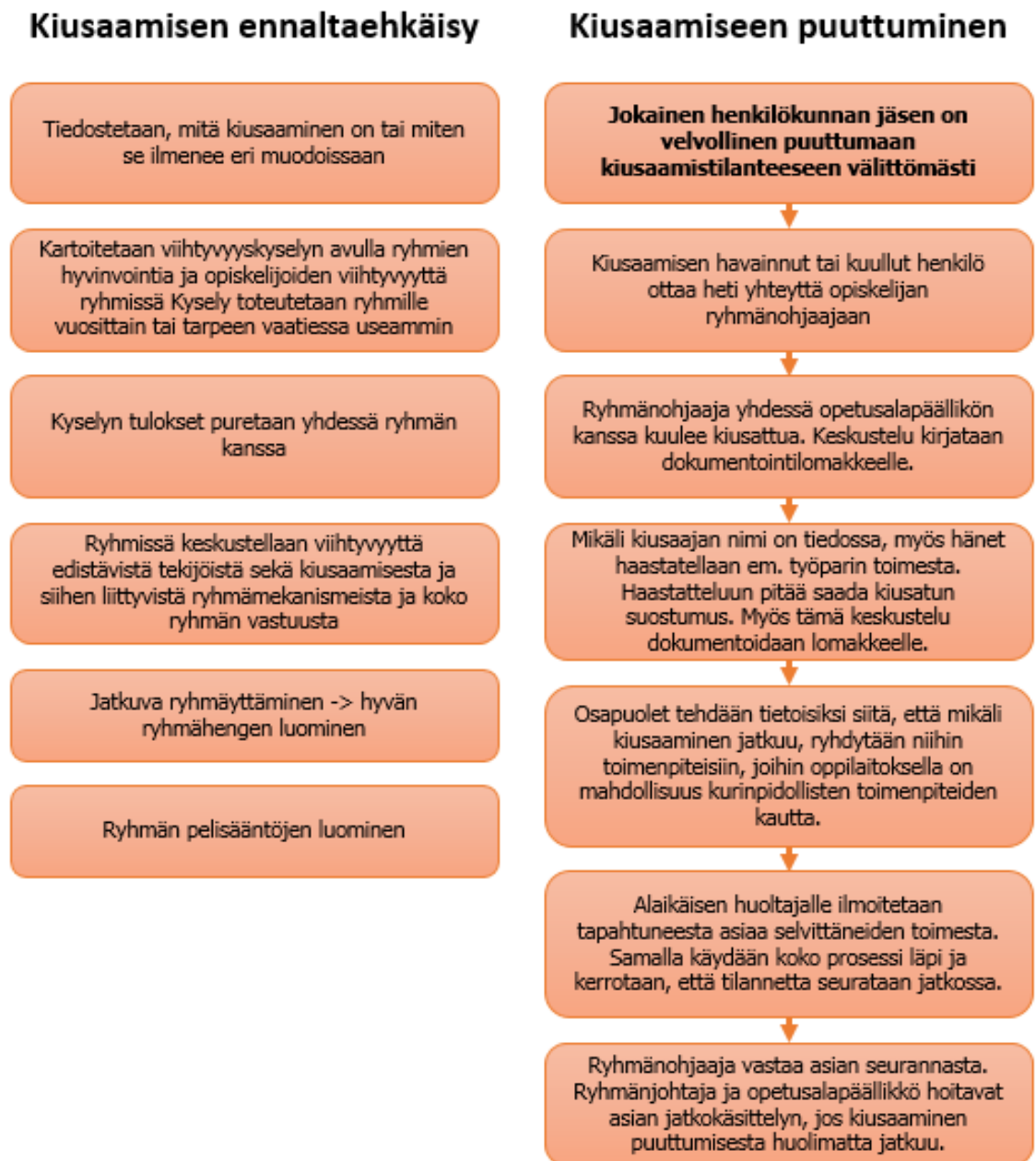


KUVIO 15. Poissaoloihin puuttumisen malli

Kun huoli herää



KUVIO 16. Huolen puheeksi otto



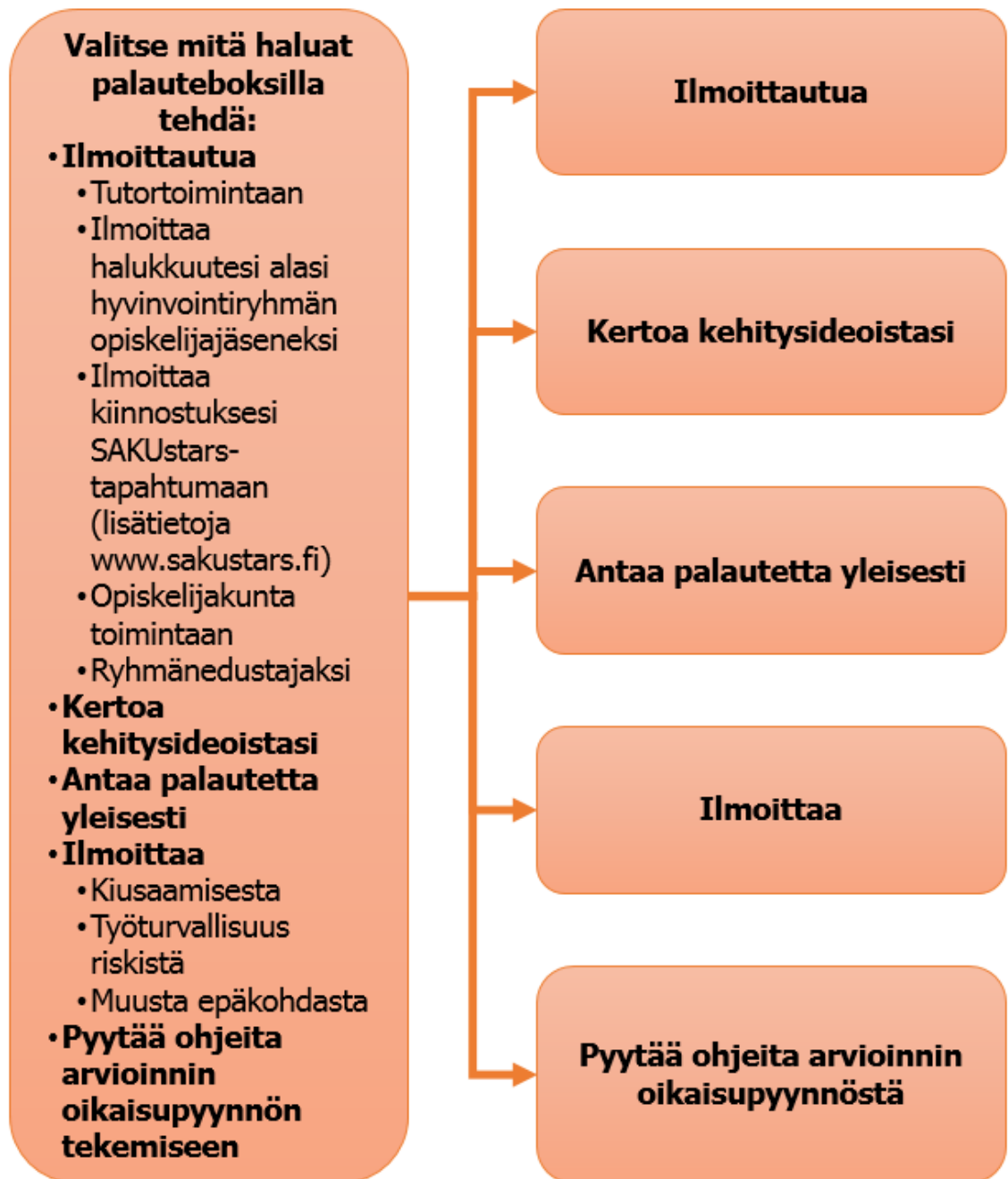
KUVIO 17. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen

8 PALAUTEJÄRJESTELMÄ

Koulutuskeskus Salpauksessa ei ole tällä hetkellä olemassa palautejärjestelmää, jonka kautta voisi ilmoittaa, vaikka kiusaamistapauksesta nimettömästi. Keskusteltuani useamman eri henkilökuntaan kuuluvan toimijan kanssa päädyin luomaan palautejärjestelmän, jolla opiskelijat voivat ilmoittautua aktiivisiksi toimijoiksi tai ilmoittaa havaitsemastaan epäkohdasta. Palautejärjestelmän nimeksi tulee ”Hei hei mitä kuuluu?”. Palautejärjestelmä etenee vaihe vaiheelta ja valintojen perusteella avautuu tarvittavia tietoja kysyviä sivuja.

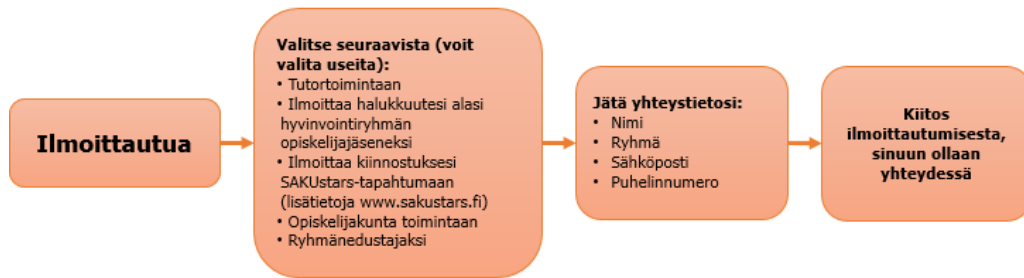
Palautejärjestelmän tavoitteena on parantaa opiskeluhyvinvointia, lisätä omalta osaltaan opiskelijoiden osallisuutta, helpottaa opiskelijoiden ilmoittautumista aktiivitoimijoiksi ja mahdollisuutta pystyä vaikuttamaan. Palautejärjestelmää on tarkoitus markkinoida opiskelijoille monipuolisena palautteenantomahdollisuutena ja ilmoittautumiskanavana oppilaitoksen toimintaan. QR-koodi tekee palautejärjestelmän käytön vaivattomaksi ja sitä voidaan koodin avulla mainostaa esim. oppilaitoksen ilmoitustauluilla.

Kuviossa 18 on kuvaus palautejärjestelmän päänäkymästä. Päänäkymässä palautteen antaja tekee valinnan mitä haluaa tehdä. Valinnan jälkeen järjestelmä etenee valittuun kohtaan, jossa on määriteltynä oikeantyyppiset kysymykset, joihin tarvitaan vastaukset.



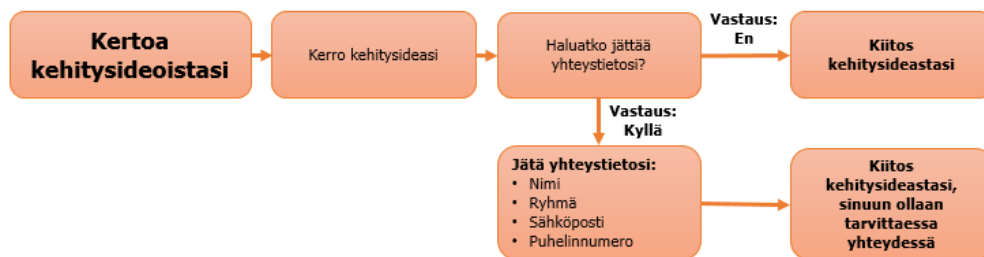
KUVIO 18. Vuokaavio palauteboksin rungosta

Kuviossa 19 on kuvattuna, miten palautejärjestelmä etenee, kun palautteen antaja on valinnut kohdan ilmoittautua. Ensimmäisenä tulee valita millaiseen / millaisiin tehtäviin halua ilmoittautua. Toisena kohtana tulee yhteystietojen jättäminen ja viimeisenä kohta kiitetään ilmoittautumisesta ja ilmoitetaan ”sinuun otetaan yhteyttä”.



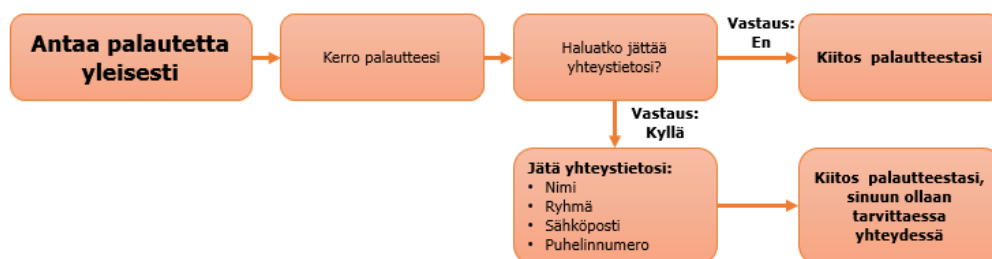
KUVIO 19. Vuokaavio ilmoittautumisesta

Kuviossa 20 on kuvattuna, miten palautejärjestelmä etenee, kun palautteen antaja on päättänyt kertoa kehitysideasta. Ensimmäisenä tulee kertoa kehitysidea. Toisena kohtana kysytään, haluaako vastaaja jättää yhteystiedot. Vastauksen ollessa ei järjestelmä etene kiittämään kehitysideasta. Vastauksen ollessa kyllä, järjestelmä kysyy yhteystiedot ja sen jälkeen edetään kiittämään kehitysideasta ja ilmoittamaan ”sinuun ollaan tarvittaessa yhteydessä”.



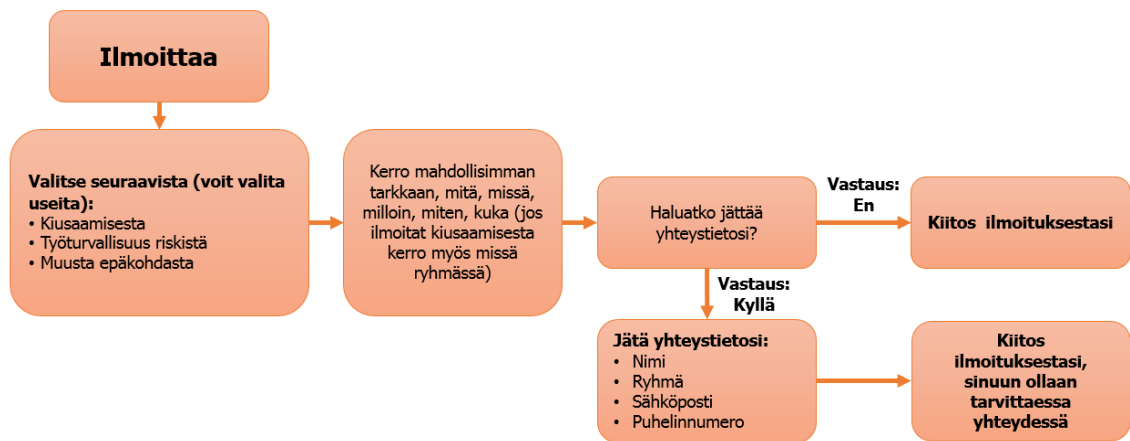
KUVIO 20. Vuokaavio kehitysidean kertomisesta

Kuviossa 21 on kuvattuna, miten palautejärjestelmä etenee, kun palautteen antaja on päättänyt antaa palautetta yleisesti. Ensimmäisenä järjestelmä pyytää kertomaan palautteen. Toisena kohtana kysytään, haluaako vastaaja jättää yhteystiedot. Vastauksen ollessa ei järjestelmä etene kiittämään palautteesta. Vastauksen ollessa kyllä, järjestelmä kysyy yhteystiedot ja sen jälkeen edetään kiittämään palautteesta ja ilmoittamaan ”sinuun ollaan tarvittaessa yhteydessä”.



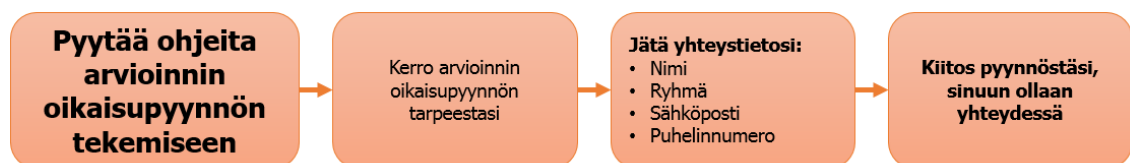
KUVIO 21. Vuokaavio yleisen palautteen annosta

Kuviossa 22 on kuvattuna, miten palautejärjestelmä etenee, kun palautteen antaja on päättänyt ilmoittaa. Ensimmäisenä järjestelmä pyytää valitsemaan mitä ilmoitus koskee. Toisena kohtana kysytään, tarkentavia kysymyksiä. Kolmantena kohtana kysytään, haluaako vastaaja jättää yhteystiedot. Vastauksen ollessa ei järjestelmä etene kiittämään ilmoituksesta. Vastauksen ollessa kyllä, järjestelmä kysyy yhteystiedot ja sen jälkeen edetään kiittämään ilmoituksesta ja ilmoittamaan ”sinuun ollaan tarvittaessa yhteydessä”.



KUVIO 22. Vuokaavio ilmoittamisesta

Kuviossa 23 on kuvattuna, miten palautejärjestelmä etenee, kun palautteen antaja haluaa pyytää ohjeita arvioinnin oikaisupyynnöksiä varten. Ensimmäisenä pyydetään kertomaan arvioinnin oikaisupyynnön tarpeesta. Toisena kohtana tulee yhteystietojen jättäminen ja viimeisenä kohta kiitetään pyynnöstä ja ilmoitetaan ”sinuun ollaan yhteydessä”.



KUVIO 23. Vuokaavio ohjeiden pyynnöstä arvioinnin oikaisupyynnöstä

Kokonaisuudessaan palautejärjestelmä etenee vaihe vaiheelta palautteen antajan tekemien valintojen mukaan ja pyytää täyttämään ennalta määriteltyjä kohtia tilanteen mukaan.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tuotoksena tein ehdotuksen Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhyvinvointisuunnitelmaksi ja loin konkreettisen kuvauksen palautejärjestelmästä. Mielestäni onnistuin hyvin molemmissa tuotoksissani. Koulutuskeskus Salpauksen johtoryhmän tulee hyväksyä opiskeluhyvinvointisuunnitelman ennen kuin se voidaan ottaa käyttöön ja jalkauttaa käytäntöön.

Opiskeluhyvinvoinnin tukeminen koostuu pitkälti ennaltaehkäisevästä toiminnasta, varhaisesta puuttumisesta muodostuviin ongelmiin sekä korjaavasta toiminnasta jo syntyneiden ongelmien poistamiseksi. Nämä yhdessä muodostavat kokonaisvaltaisen opiskeluhyvinvointia varmistavan kokonaisuuden. Oppiminen ja opiskelu vaativat syvällistä paneutumista opittavaan asiaan ja muiden asioiden tilapäistä sivuun jättämistä. Jos opinnoissa on kaksi tai useampia tehtäviä tekemättä, opiskelija ei enää välttämättä hahmotakaan kokonaisuutta, että mitä piti tehdä, milloin ja kenelle.

Nykyisin nuorten kohtaaminen oppilaitoksissa on muuttunut haastavammaksi. Oppimiseen ja elämänhallintaan liittyvät vaikeudet ovat lisääntyneet. Parhaiten teoreettisen viitekehyksen löydöksistä koen hyödynnettäväksi Ryhmäilmiö -mallin. Siinä on otettu huomioon opiskelijan kohtaaminen kokonaisuudessaan. Ryhmäilmiö -malli sisältää myös käytännönläheisiä ja yksinkertaisia työkaluja nuorten kanssa työskentelyyn erilaisissa tilanteissa opettajille ja muulle henkilökunnalle.

Hyvää vointia julkaisussa nostetaan esille poissaolojen seuraamisen tärkeys, tästä ensisijaisesti vastuu on ryhmänohjaajalla. Seurattaessa poissaoloja viestitetään opiskelijoille siitä, että heistä välitetään ja ei toivottuun käyttäytymiseen puututaan varhaisessa vaiheessa. (Kotamäki, Niemi, Sirkiä, Virnes, Räisänen & Hietala 2010, 98.) Opiskelijat kaipaavat välittämistä ja puuttumista ei toivottuun toimintaan, kuten poissaoloihin. Jos opettaja ei puutu poissaoloihin, saattaa opiskelija kokea turhaksi tulla kouluun. Kokemukseksi saattaa muodostua, että ketään ei kiinnosta onko paikalla vai ei.

Nuoret pyrkivät oma-aloitteisesti muodostamaan ryhmiä lähes kaikkialla, joten suuri osa opiskelijoiden ajasta ja energiasta kuluu oman sosiaalisen paikan hakemiseen ja vahvistamiseen erilaisissa ryhmissä. Tästä johtuen ryhmä on tärkein yksikkö myös opetuksessa

ja muussa työskentelyssä opiskelijoiden kanssa. Ryhmässä toimiminen on taito, jota opiskelijoiden täytyy opetella ja harjoitella. Se onnistuu parhaiten ryhmissä, turvallisessa ympäristössä ja luotettavan aikuisen johdolla. Parhaimmillaan kun ryhmä saadaan toimimaan yhdessä, sen jäsenet auttavat ja innostavat myös toisiaan toimimaan ja oppimaan. Opetus ja ohjeistaminen sujuvat helpommin, kun ryhmässä on turvallinen ja vastaanotettava ilmapiiri. Myös työskentely tehostuu ja työrauha paranee. Näillä asioilla saadaan parannettu opiskeluhyvinvointia. (Ryhmäilmiö, ryhmänohjaajan käsikirja 2015.)

Teemahaastatteluun osallistuneiden opiskelijoiden mukaan tärkein asia opiskeluhyvinvointiin liittyen on oman opiskeluryhmän toimivuus, hyvä ryhmähenki joka kannustaa ja motivoi käymään koulussa, sekä tekemään harjoitustehtävät. Oppiminen sujuu paremmin, kun ryhmässä on hyvä olla. Tärkeäksi koetaan myös ryhmänohjaajan kannustus, ohjaus ja palaute, sekä tarvittaessa patistus tekemään hommia. Erilliset ryhmäytymispäivät ja tehtävät koettiin irrallisiksi opintojen edetessä. Alkuvaiheen tutustumiseen ne ovat toimivia, mutta opintojen edetessä tulisi panostaa opintoihin ja omaan alaan liittyviin ryhmäytymistehtäviin. Tutoropiskelijat kaipaavat kampuksittain ja jopa koko Salpauksen yhteisiä tutortapaamisia. Opiskelijoita kiinnostaa mitä toisilla aloilla tapahtuu, joten yhteiset tapahtumapäivät tulisi luoda sellaisiksi, että opiskelijat pääsevät tutustumaan toisten alojen arkeen. Opiskelijat haluavat päästä vaikuttamaan ja osallistumaan enemmän opintojen toteuttamiseen ja suunnitelmiin, heidät tulisi tulevaisuudessa ottaa paremmin mukaan esim. opetussuunnitelma työhön.

Ryhmänohjaajan merkitys ryhmän hyvinvoinnin kannalta on merkittävä. Heti opintojen alussa ryhmänohjaajan tulisi saada luotua uusiin opiskelijoihin luottamuksellinen ja hyvä suhde. Opiskelijat haluavat ryhmänohjaajan ja opettajien olevan läsnä ja helposti tavoitettavissa. Aidon kohtaamisen kivijalka on opiskelijan ja ryhmänohjaajan välinen luottamus, luottamus ei synny hetkessä vaan rakentuu ajankassa arjentoiminnoissa. Yleensä opiskelijat haluavat ongelmatilanteissa ottaa ensin yhteyttä ryhmänohjaajaan, joka on tullut heille tutuimmaksi oppilaitoksen henkilökunnasta. Veivo-Lempisen mukaan toimiva vuorovaikutus koostuu ammatillisuudesta, inhimillisyydestä ja aitoudesta. Aikuisen tehtävänä on pysyä aikuisen eikä provosoitua nuoren vahvoista mielipiteistä. Kolmen K:n muistisääntö on tärkeä työkalupakki jokaiselle opettajalle: Kiitä, Kehu ja Kannusta. Opettajan kannustavilla sanoilla voi olla ratkaiseva merkitys opiskelijan tulevaisuuden kannalta. (Veivo-Lempinen 2009, 204-209.)

9.1 Opinnäytetyön luotettavuus

”Hyvässä tutkimusraportissa tutkija arvioi koko tutkimuksen luotettavuutta (validiteetti, reliabiliteetti) käytettävissä olevien tietojen perusteella.” (Heikkilä 2014, 1.) Reliaabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkimuksessa mitattavaa ilmiötä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 231.)

Opiskelijoiden hyvinvoinnin nykytilaa tarkasteltiin määrällisellä opiskeluhuvinvointikyselyllä, tämän jälkeen tehtiin laadullinen teemahaastattelu, jonka avulla kartoitettiin mitä opiskelijat ja henkilökunnan jäsenet ajattelevat opiskeluhuvinvoinnista. Vastausprosentti määrällisessä kyselyssä jäi pieneksi, tämä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Syynä tähän oli, että kysely toimitettiin opiskelijoille vain oppilaitoksen sähköpostiosoitteeseen, jota monikaan opiskelija ei kehotuksista huolimatta käytä. Kyselyn luotettavuutta lisäävänä tekijänä pidin sitä, että kyselypohja on käytössä muissakin oppilaitoksissa.

9.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten hankittiin Koulutuskeskus Salpauksen ohjeiden mukaisesti rehtori Päivi Saarelaiselta.

Tutkittavien informointi on tärkeä osa tutkimuksen eettisyyttä, etenkin silloin, jos kerätään henkilötietoja (Aineistonhallinnan käsikirja 2015). Teemahaastatteluihin valittuja informoitiin haastattelun aiheesta ja siitä, mihin tarkoitukseen haastattelun tuloksia käytetään. Lisäksi haastatteluun valituilla oli mahdollisuus halutessaan kieltäytyä haastattelusta.

9.3 Jatkokehittämisehdotukset

Tämän opinnäytetyön pohjalta heräsi uusia aiheita, joita voisi tutkia. Lähtökohtaisesti olisi erittäin mielenkiintoista tutkia jatkossa tämän työn tuotoksen vaikuttavuutta. Ote-

taanko tässä opinnäytetyössä tehty opiskeluhyvinvointisuunnitelma käyttöön ja saadaanko ne jalkautettua oppilaitoksen henkilökunnan toimintakulttuuriin. Jos opiskeluhyvinvointisuunnitelma otetaan käyttöön, tulee sitä jatkossa päivittää ja kehittää vuosittain.

Toinen mielenkiintoinen jatkokehittämissuositus olisi opiskeluhyvinvoinnin liittyminen syrjäytymisen ehkäisemiseen. Minkälaisia tukitoimia opiskelijat kaipaavat opintoihin kiinnittämisessä?

LÄHTEET

Aineistonhallinnan käsikirja. 2015. Tutkittavien informointi. Luettu 7.5.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tutkittavien-informointi.html>

Ammatillisen koulutuksen reformi. Opetus ja kulttuuriministeriön hanke sivusto. Luettu 27.2.2017.
<http://minedu.fi/amisreformi>

Gencöz, T., Özlale, Y. 2004. Direct and indirect effects of social support on psychological well-being. *Social Behavior & Personality: An International Journal*: 2004, Vol.32 Issue 5. (449-458).

Heikkilä, T. 2014. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Luettu 15.5.2017.
<http://www.tilastollinentutkimus.fi/7.RAPORTOINTI/TutkimuksenLuotettavuus.pdf>

Heinonen, L., Lindén, M. & Poikkonen, K. (toim.) 2015. Amis hyvin, kaikki hyvin. Brand ID, Pori.

Hietanen-Peltola, M. & Korpilahti, U. (toim.) 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Tammi, Helsinki.

Härkönen, R. Suomessa vähintään 70 000 syrjäytynyttä. *Turun Sanomat* 25.1.2016. Luettu 6.5.2017.
<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/843711/Suomessa+vahintaan+70000+syrjaytynyttä>

INKA–arviointijärjestelmä. Luettu 24.2.2017.
<https://inka.jyu.fi/>

Kemppainen, E. 2012. Opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseksi tuotettu vuosikellomalli. Lahden ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

Koulutuskeskus Salpaus esittely 2017. Luettu 24.2.2017.
<http://www.salpaus.fi/esittely/Sivut/default.aspx>

Koulutuskeskus Salpaus, opetussuunnitelman yhteinen osa. Luettu 24.2.2017.
<http://www.salpaus.fi/esittely/opetussuunnitelmat/Documents/ops-yhteinen-21.6.2015.pdf>

Koulutuskeskus Salpaus, opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma. (Oppilaitoksen sisäisessä intrassa) Luettu 24.2.2017.
<https://phkk365.sharepoint.com/sites/intra/opetusjaohjaus/opiskeluhyvinvointi/Opiskeluhyvinvointidokumenttikirjasto/opiskelijoiden-hyvinvointisuunnitelma.pdf>

Kotamäki, S., Niemi, M., Sirkiä, H., Virnes, E., Räisänen, A. & Hietala, R. 2010. Hyvää vointia. Opiskelijahuollon toteutuminen, sen käytännöt ka kehittämisen toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 49. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvosto.

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1998. Luettu 24.2.2017.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Lopez, S J. 2011. Giving Students a Voice. Schools could be the happiest places on Earth. Phi Delta Kappan. December 2011, Vol. 93. Issue 4. (72-73).

Nuorten syrjäytyminen. Valiokunta mietinnöt TrVM 1/2014 vp - M 3/2014 vp. Luettu 6.5.2017.

<https://www.edilex.fi/mt/trvm20140001>

Oppilaiden osallisuus ja kiusaamisen ehkäisy 2017. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Luettu 6.5.2017.

[https://mll-fi-bin-](https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/cc0a54214984509b8de3cc904e66361c/1494076377/application/pdf/30956196/MLL_Oppilaiden%20osallisuus_www.pdf)

[recto.fi/@Bin/cc0a54214984509b8de3cc904e66361c/1494076377/application/pdf/30956196/MLL_Oppilaiden%20osallisuus_www.pdf](https://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/cc0a54214984509b8de3cc904e66361c/1494076377/application/pdf/30956196/MLL_Oppilaiden%20osallisuus_www.pdf)

Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Luettu 24.2.2017.

http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDIS-TETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

Ryhmäilmiö, ryhmänohjaajan käsikirja 2015. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry julkaisu. Luettu 5.5.2017.

http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Ryhmailmio_verkko.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisessa koulutuksessa 2014. Luettu 7.11.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/toimijat/terveyden-edistaminen-eri-toimialoilla/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen-ammattillisessa-koulutuksessa>

Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittavalle tutkijalle. Bookwell, Juva.

Wellbeing for Young People's Success at Secondary School 2015. Luettu 7.3.2017.

<http://www.ero.govt.nz/assets/Uploads/ERO-Wellbeing-SecondSchools-web.pdf>

Veivo-Lempinen, L. 2009. Nuoren aito kohtaaminen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus. (197-213).

Virtanen, V. & Ågren, S. (toim.) 2016. Hyvinvoiva oppimisympäristö. Näkökulmia hyvinvoinnin edistämiseen ammatillisessa koulutuksessa. Julkaistu Arjen arkki -julkaisusarjassa huhtikuussa 2016.

LIITTEET

Liite 1. Opiskeluhyvinvointikysely

Opiskeluhyvinvointi

VASTAAJAN PERUSTIEDOT

	16 - 17 v	18 - 20 v	yll 20 v
Ikä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
		Mies	Nainen
Sukupuoli		<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

OMAT OPINTONI

Valtse lähinnä mielepidettäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen osallistunut henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmani päivittämiseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Minulle on kerrottu erilaisista opintopoluista ja tutkinnon suorittamismahdollisuuksista (esim. kaksoistutkinto, osa opinnoista oppisopimuksella, laajennettu työssäoppiminen)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Minulle on tarjottu mahdollisuus suorittaa opintoja itselleni sopivilla tavoilla (esim. työpainotteisuus, verkko-opinnot)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassani on otettu huomioon jatkosuunnitelmani	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen saanut riittävästi ohjausta opintoihini ryhmänohjaajalta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen saanut riittävästi ohjausta opintoihini muilta opettajilta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen saanut riittävästi ohjausta opintoihini opinto-ohjaajilta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen saanut kannustavaa palautetta osaamiseni kehittymisestä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen saanut tukea opintoihini myös huoltajaltani	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta opintojeni ohjaukseen liittyen:

RYHMÄN TOIMIVUUS JA ILMAPIIRI

Valitse lähinnä miellyttäjäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen saanut ryhmänohjaajalta riittävästi tukea	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ryhmänohjaaja on edistänyt ryhmämme yhteishenkeä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ryhmässäni on myönteinen opiskeluilmapiiri	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tulen hyvin toimeen useimpien luokkakavereitteni kanssa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opiskeluryhmäni tukee opintojeni etenemistä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opettajat ovat tukeneet oppimista edistävän ilmapiirin luomisessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opetustilanteissa vallitsee hyvä työrauha	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opiskelijoiden läsnäolo opetuksessa seurataan riittävästi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oppilaitoksessa on vähintään yksi henkilökuntaan kuuluva, joka on kiinnostunut asioistani	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta ryhmäni toimivuuteen ja ilmapiiriin liittyen:

OPINTO-OHJAAJAN PALVELUT

Valitse lähinnä miellyttäjäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tiedän, millaisissa asioissa voin kääntyä opinto-ohjaajan puoleen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yhteydenaanti opinto-ohjaajaan on helppoa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koen, että opinto-ohjaaja on mukana oppilaitoksen arjessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta opinto-ohjaajan palveluihin liittyen:

KURAATTORIPALVELUT

Valitse lähinnä mieltäpidettäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osoittain samaa mieltä	Osoittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tiedän, millaisissa asioissa voin kääntyä kuraattorin puoleen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yhteyden saanti kuraattoriin on helppoa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koen, että kuraattori on mukana oppilaitoksen arjessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta kuraattoripalveluihin liittyen:

OPPILAITOKSEN PSYKOLOGIPALVELUT

Valitse lähinnä mieltäpidettäsi oleva vaihtoehto	Samaa mieltä	Eri mieltä
Olen tietoinen oppilaitoksen tarjoamista psykologin palveluista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tiedän miten saan yhteyden oppilaitoksen psykologiin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta psykologipalveluun liittyen:

OPISKELUTERVEYDENHUOLLON PALVELUT

Valitse lähinnä mieltäpidettäsi oleva vaihtoehto	Samaa mieltä	Eri mieltä
Tiedän, missä opiskeluterveydenhuollon toimipiste sijaitsee	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen saanut tarvittaessa lääkäripalveluita	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koen, että opiskeluterveydenhuollon palveluiden saatavuus on riittävä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Millaista hyötyä terveydenhoitajan terveystarkastuksesta oli?

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta opiskeluterveydenhuollon palveluihin liittyen:

OPINTOTOIMISTOPALVELUT

Valitse lähinnä mieltäpidettäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osoittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Opintosihteerien palvelu on asiantuntevaa ja ammattitaitoista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Opintosihteerien palvelu on ystävällistä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta opintotoimistopalveluihin liittyen:

RAVINTOLAPALVELUT

Vaihtse lähinnä miellyttäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Syön lounasruoan päivittäin opiskelijaravintolassa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Lounasruoka on monipuolista ja maistuvaa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Lisäksi haluan antaa seuraavaa palautetta ravintolapalveluihin liittyen:

KIUSAAMINEN

Vaihtse lähinnä miellyttäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ryhmässäni esiintyy kiusaamista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oppilaitoksessa esiintyy kiusaamista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oppitunneilla on ollut tilanteita, jotka olen kokenut asiattomiksi tai loukkaaviksi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mielestäni kiusaamisen ennaltaehkäisyyn on panostettu oppilaitoksessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mielestäni kiusaamiseen on puututtu riittävän hyvin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Kerro tilanteista, joissa kiusaamista on esiintynyt:

OPISKELIJOIDEN OSALLISTUMINEN OPPILAITOKSEN TOIMINTAAN

Valitse lähinnä miellyttäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Opiskelijoiden mielipidettä on kuunneltu riittävästi (esim. opetuksen järjestäminen, opetusmenetelmät)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen osallistunut oppilaitoksen järjestämiin tapahtumiin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen itse ollut järjestämässä oppilaitoksen tapahtumia (esim. uusien opiskelijoiden ryhmäyttäminen, kampuskohtaiset tai koulutusalan tapahtumat)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oppilaitoksen yleinen ilmapiiri on myönteinen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tutoropiskelijat lisäävät osaltaan myönteistä ilmapiiriä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Minkälaisiin toimintoihin haluaisit osallistua?

TIEDOTTAMINEN

Valitse lähinnä miellyttäsi oleva vaihtoehto	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Saan riittävästi tietoa opintoihini liittyvistä ajankohtaisista asioista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Mitkä tiedottamisen välineet/kanavat opintoihin liittyvässä asioissa ovat parhaita?

Miten tiedottamista voisi kehittää?

OPINTOJEN OHJAUS JA SEURANTA - toimintaa ohjaavat periaatteet

- Tiedotamme hakijoille koulutuksesta.
- Tutustumme opiskelijaan ja selvittelemme lähtötilanteen.
- Tuemme opiskelijan valmiuksien kehittymistä uraa ja tulevaisuutta koskevien valintojen ja ratkaisujen tekemiseen.
- Huolehdimme opiskelijan opintojen seurannasta.

TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKIÖ	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Opiskelijavalinnan yhteydessä saatava tieto	Opettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmäohjaajan tehtävät • Salpauksen ohjeistus poissaoloihin • Salpauksen opinto-ohjaajat • Ryhmäohjaajan tehtävät • Opetussuunnitelman yhteinen osa • Opetussuunnitelmat • Salpauksen ohjauksen toimintamalli • Opintojen ohjausprosessi • Erytisopetuksen tehtävät ja resurssit • HOJKS-prosessin kuvaus • Poissaoloihin puuttumisen malli liitteenä 1
Siirto "HOJKSIt" Mahdolliset lausunnot	Erva Ryhmäohjaaja	
Alkukartoitukset ja tulohaastattelu	Ryhmäohjaaja	
Ryhmä- ja henkilökohtainen ohjaus Opiskelijoille tiedottaminen	Ryhmäohjaaja, opinto-ohjaaja, opettaja	
Hopsin laadinta	Opiskelija, ryhmäohjaaja, opinto-ohjaaja	
Jatkuva opintojen seuranta, ohjaus ja tuki sekä palaute ja arviointi	Ryhmäohjaaja, opettajat, opinto-ohjaaja	
Opintojen seurantalaverit	Koulutusalan opetuslapäällikkö	

Varhainen puuttuminen (poissaolot)

- Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, § 34) määrittää, että opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta.
- Ryhmäohjaajan tulee seurata ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja sekä puuttua niihin välittömästi (alikäisten kohdalla myös yhteys huoltajaan).
- Jos tilanne ei parane ryhmäohjaajan toimilla, tulee ryhmäohjaajan ilmoittaa huoli eteenpäin esim. opolle.
- Yleensä syy siihen, että poissaoloja kertyy on jossainkin muualla ja varhaisella puuttumisella saamme mahdollisuuden ratkaista ongelman ennen kuin siitä tulee liian suuri taakka nuorelle.
- Ryhmäohjaajan tulisi ottaa tavaksi soittaa opiskelijalle heti, jos hän ei ole tullut kouluun eikä ilmoittanut poissaolonsa syytä.

PSYKKISESTÄ JA SOSIAALISESTA OPPIMISYMPÄRISTÖSTÄ HUOLEHTIMINEN- toimintaa ohjaavat periaatteet

- Edistämme ja tuemme opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointia.
- Välitämme opiskelijasta ja edistämme varhaisen puuttumisen kulttuuria
- Ehkäisemme koulutuksesta eroamista.

TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKILO	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Yhteisesti sovitut toimintatavat ohjaus- ja tukipalveluissa, kiusaamisen ehkäisyssä, päihteettömyyteen ohjaamisessa ja kriisien hallinnassa.	Opetusalanpäällikkö Opiskelijapalvelujohtaja	<ul style="list-style-type: none"> • Kuraattori- ja psykologipalvelut • Salpauksen palveluohjaaja • Järjestyssäännöt • Lomake kiusaamistapausten ja väkivaltatilanteiden käsittelyyn • Huolen puheeksi oton toimintamalli liitteenä 2 • Kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen toimintamallit liitteenä 3
Toiminta on tasa-arvoista ja yhdenvertaista.	Opetusalanpäällikkö Koko henkilöstö	
Opiskelija saa tarvitsemaansa tukea opintojen eri vaiheissa ja tuntee olonsa turvalliseksi.	Ryhmänohjaaja, opettaja Opiskeluhuollon henkilöstö	
Ryhmäyttäminen	Ryhmänohjaaja, opettaja	
Opiskelija huolehtii omalta osaltaan oppimisympäristöstä	Opiskelija	

Varhainen puuttuminen (muut huolet)

- Ei ole olemassa yhtä varhaisen puuttumisen määritelmää; yleisesti tarkoitetaan sitä, että ongelmat havaitaan ja niihin pyritään löytämään ratkaisuja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.
- Huolena voi olla nuoren jaksaminen, mielenterveys, henkilökohtaisen elämän kriisit, koulukuntoisuus, päihteiden käyttö jne.
- Jos ryhmänohjaaja kokee, ettei pärjää yksin, tulee hänen ilmoittaa huolesta oppilaitoksen muille toimijoille esim. opolle, kuraattorille tai terveydenhoitajalle
- [Salpauksen kuraattorit](#) Kuraattorityön tavoitteena on opiskelijoiden sosiaalisen hyvinvoinnin ja koulunkäynnin tukeminen.
- [Salpauksen terveydenhoitajat](#)
- [Salpauksen palveluohjaaja](#) tarjoaa lyhytaikaista keskustelutukea vaikeissa elämäntilanteissa oleville opiskelijoille. Keskustelutuki voi liittyä esimerkiksi mielenterveyteen/jaksamiseen, päihteisiin tai kriiseihin.

Jatkuva ryhmäyty

- Ryhmäytämällä tarkoitetaan prosessia, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta, luottamusta, viihtymistä ja tuntemista kehitetään ja tuetaan tietoisesti.
- Turvallisen ryhmän muodostumiseksi on tehtävä töitä ryhmän kanssa jatkuvasti.
- Ryhmänohjaajan tulee rakentaa ryhmäytymisestä oman näköisensä.
- Myöhemmässä vaiheessa ryhmäytymistehtävien tulisi olla alaan liittyviä, muuten ne koetaan keinotekoisiksi.

Linkkivinkkejä ryhmäytymisen toteuttamiseen

- Ryhmäilmiö Ryhmänohjaajan käsikirja
http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Ryhmailmio_verkko.pdf
- Ryhmäytymismateriaali
http://www.edu.fi/download/117420_ryhmaytymismateriaali.pdf
- Ryhmänohjaus ja ryhmäytämisen
<http://www.lapaisy.fi/hankehelmet/ryhmanohjaus-ja-ryhmayttaminen/>
- Turvallisen ryhmän rakentaminen ja ylläpitäminen
<https://www.nuortenakatemia.fi/oppimateriaalit/turvallisen-ryhman-rakentaminen-yllapitaminen/>
- Ryhmäytämisen opas
<http://www.mastohjaus.fi/pdf/Ryhmayttamisopas.pdf>
- Ryhmädynamiikka ja ryhmän ohjaaminen
<http://www.redu.fi/loader.aspx?id=d1b0aca1-5c45-46b7-98b3-831826435e06>

FYYSISESTÄ OPPIMISYMPÄRISTÖSTÄ HUOLEHTIMINEN - toimintaa ohjaavat periaatteet

- Huolehdimme, että opiskelijalla on turvallinen, tarkoituksenmukainen ja viihtyisä oppimisympäristö

TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKILÖ	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Oppilaitoksen tilat ovat turvalliset ja viihtyisät	Kiinteistöyksikkö Opetusalojohtaja Opetusalanpäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> • Alakohtaiset työsuojelu-ohjeet • Työssäoppimispaikkojen vaarojen ja riskien kartoitus • Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt -prosessi • Turvallisuuden SharePoint sivusto • Koulutusalojen omat katselmusmateriaalit • Ohjeistus tutkintokohtaisista suoja- ja turvavarusteista
Opiskelija perehdytetään turvalliseen tilojen ja laitteiden käyttöön	Opettaja	
Varmistetaan työssäoppimispaikkojen soveltuvuus turvalliseen opiskeluun	Työssäoppimista ohjaava opettaja	
Opiskelijalla on käytössään asianmukaiset suoja- ja turvavarusteet	Opettaja	
Opiskelija huolehtii omalta osaltaan tilojen siisteydestä ja suojavarusteiden käytöstä sekä omasta ja toisen turvallisuudesta	Opiskelija	

OPISKELIJOIDEN TERVEYDEN EDISTÄMINEN - toimintaa ohjaavat periaatteet

- Tuetaan ja vahvistetaan opiskelijan työ- ja toimintakyvyn ylläpitoa.

TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKIÖ	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Sijaintikunta ja oppilaitos huolehtivat siitä, että opiskelijoilla on toimiva opiskeluterveydenhuolto (varhainen tuki, tutkimuksiin ja hoitoon ohjaus).	Sijaintikunta ja koulutuksen järjestäjä	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskeluterveydenhuolto • Päihdetoimintamalli • Opiskelija-asioiden toimintaohje • Järjestyssäännöt
Terveellisen opiskelijaruokailun järjestäminen	Ravintolapalvelut	
Työkykykypassin suorittamiseen ohjaaminen	Liikunnan ja terveystiedon opettaja, ammat. opettaja Ryhmänohjaaja	
Järjestetään työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyviä tapahtumia.	Koulutusalat	
Huolehditaan systemaattisesta päihdekasvatuksesta.	Opiskelijapalvelut, Opiskeluterveydenhuolto Opettajat opetuksensa puitteissa	
Savuton oppilaitos	Jokainen vastaa omalta osaltaan ja puuttuu tarvittaessa rikkeisiin	

OPISKELIJOIDEN OSALLISUUS - toimintaa ohjaavat periaatteet

- Mahdollistamme, että jokainen kokee kuuluvansa osaksi oppilaitosta ja pystyy vaikuttamaan omiin opintoihinsa ja oppilaitoksen viihtyvyyteen.

TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKILÖ	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Järjestetään vapaa-ajan toimintaa	Opiskelijatoiminnan koordinaattori	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijatoiminta • Asuntolatoiminnan kuvaus
Edistetään opiskelijoiden osallisuutta oppilaitoksen päätöksentekoon ja viihtyvyyteen.	Opiskelijatoiminnan koordinaattori Hyvinvointiryhmät	
Tuetaan ja kehitetään tutortoimintaa	Opiskelijatoiminnan koordinaattori Opetusalapäällikkö	
Hyödynnetään opiskelijapalautetta	Ryhmänohjaaja Opetusalapäällikkö	
Järjestetään asuntolatoimintaa	Asuntolaohjaajat	

KOTIVÄEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ - toimintaa ohjaavat periaatteet

- Perehdytämme kotiväen opintojen rakenteeseen ja oppilaitoksen toimintatapoihin.
- Tiedotamme huoltajia opintojen etenemisestä.
- Kuulemme alaikäisen opiskelijan huoltajia opiskelijaan liittyvissä asioissa.

TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKILÖ	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Infotilaisuudet 9. luokkalaisten huoltajille	Opinto-ohjaajat	<ul style="list-style-type: none"> • WinhaWilho –huoltajaliittymä • Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö • Opetussuunnitelman yhteinen osa
Kotiväenillat	Opetusalapäällikkö Ryhmänohjaaja	
Avoimet ovet	Opetusalapäällikkö	
Oppilaitos mahdollistaa yhteydenpidon ja toimivan yhteistyön opiskelijan, kotiväen ja oppilaitoksen välillä.	Ryhmänohjaaja, opiskelijahuollon toimijat	
Opetuksessa huolehditaan siitä, että alaikäistä opiskelijaa koskevat tiedot siirtyvät kotiväen saataville.	Opetusalapäällikkö, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja	
Yksilökohtainen opiskelijahuoltotyö	Ryhmänohjaaja, Opiskelijahuollon toimijat	

Kotiväen kanssa tehtävä yhteistyö

- Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, § 37a) määrittää, että koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmassaan määrätä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavat.
- [Salpauksen opetussuunnitelman yhteinen osa](#) -> 9.2.2 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö
 - Mikäli alaikäisen opiskelijan opinnot eivät edisty suunnitellulla tavalla esim. poissaolojen tai elämänhallintaan liittyvien asioiden vuoksi, kotiin otetaan yhteyttä. Ryhmänohjaaja on tärkein henkilö kodin ja oppilaitoksen välisessä yhteistyössä.
- **Hyväksi koettu tapa on ottaa kotiväkeen yhteys ensimmäisen kerran neutraalissa asiassa: esim. soittaa huoltajille lukuvuoden alussa esittäytyäkseen ja kutsua samalla kotiväki henkilökohtaisesti kotiväeniltaan.**

MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ - toimintaa ohjaavat periaatteet

- Moniammatillinen asiantuntijuus opiskelijan palveluiden järjestämisessä

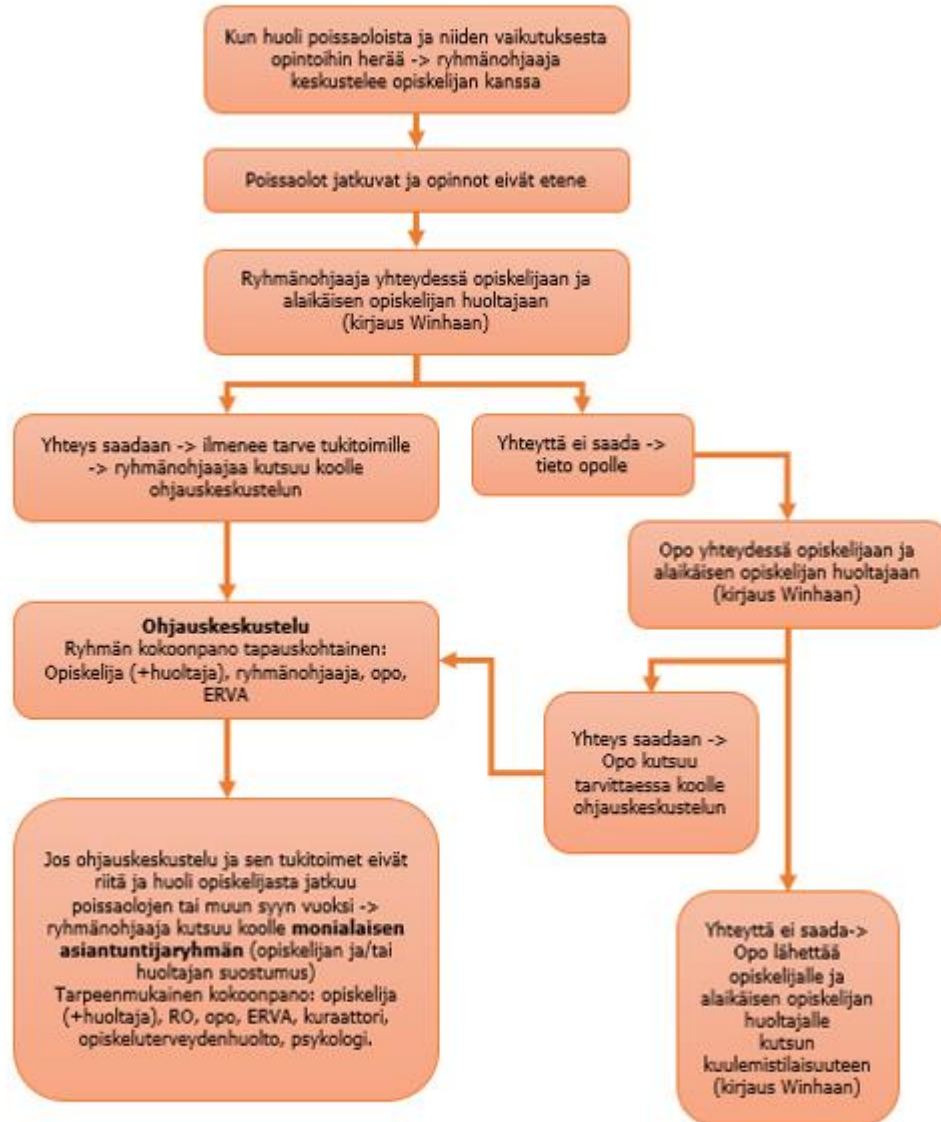
TOIMINTATAVAT	VASTUUHENKILÖ	TUKIMATERIAALI JA OHJEET
Hyvinvointiryhmän toiminta	Opetusalanpäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaamo • Lahden nuorisopalvelut • Hollola nuorten palvelupiste • Mesta • Heinolan etsivänuorisotyö
Yhteistyö esim. seuraavien tahojen kanssa <ul style="list-style-type: none"> - Nuorisopalvelut - Lahden Ohjaamo - Etsivä nuorisotyö - KELA - TE-toimisto - Sosiaali- ja terveystoimi - Seurakunta - Poliisi - Järjestöt, yhdistykset - Muut oppilaitokset 		
Opiskelija ohjataan tarvitsemansa palvelun piiriin.		

Moniammatillinen yhteistyö

- Oppilaitoksen tukipalveluhenkilöstö:
 - [Salpauksen kuraattorit](#) Kuraattorityön tavoitteena on opiskelijoiden sosiaalisen hyvinvoinnin ja koulunkäynnin tukeminen.
 - [Salpauksen terveydenhoitajat](#)
 - [Salpauksen palveluohjaaja](#) tarjoaa lyhytaikaista keskustelutukea vaikeissa elämäntilanteissa oleville opiskelijoille. Keskustelutuki voi liittyä esimerkiksi mielenterveyteen/jaksamiseen, päihteisiin tai kriiseihin.
- Opiskelijalla ennestään olemassa olevien henkilökohtaisten tukipalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö opintojen aikana.
- Etsiviin nuorisotyön tekijöihin kannattaa ottaa yhteys jo varhaisessa vaiheessa, he voivat tukea opiskelijaa jo opintojen aikana.

LIITE 1

Poissaoloihin puuttuminen



LIITE 2

Kun huoli herää



LIITE 3

Kiusaamisen ennaltaehkäisy



Kiusaamiseen puuttuminen

